

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
A MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

XLVII. évfolyam
1986 * 5. szám

HENTSCHEL '86.

Elnökségi ülés

Szövetségünk központi elnöksége 1986. március 27-én ülést tartott. Az elnökség két tagja és egy póttagja más irányú, fontos, halaszthatatlan elfoglaltsága miatt nem vett részt a tanácskozáson. Az ülésen 11 elnökségi tag, Daru Geróné hivatalvezető-helyettes és Pálffy Lászlóné párttitkár, valamint Nyúl Győző főelőadó, a szövetség szb-titkára volt jelen. Dr. Jáksó László elnök teendőit távollétében Csengeri József alelnök, Hajdú-Bihar megyei szervezetünk titkára látta el, aki megnyitójában ismertette a tanácskozás programját.

Az első napirendi pontban szövetségünk Nógrád megyei szervezetének titkára, Szoó Gyula tájékoztatta az elnökséget az ottani egyesületi életéről és munkáról. A téma tárgyalásakor jelen volt Godó Józsefné, a szervezet adminisztrátora és Nyúl Győző instruktor.

Szoó Gyula 1984. október 1. óta végzi a titkári munkát Nógrádban. Írásban elkészített tájékoztatóját Daru Geróné olvasta fel. Egyebek között elhangzott, hogy a megyében időben elkészítették az új adatlapos nyilvántartást. A boglárlellel üdülő felújításához 15 300 Ft-tal járultak hozzá.

A Nógrádban élő sorstársak közül 736 személy tagja a szervezetnek. A területen élő tagtársakat családlátogatások során keresik fel. Az itt szerzett tapasztalatokról tájékoztatják a helyi tanácsokat, melyek figyelembe veszik az észrevételeket. A vezetőségnek jó a kapcsolata

a tanácsokkal és a társadalmi szervekkel, az egyes üzemekkel és szocialista brigádokkal. A Salgótarjáni Városi Tanács egészségügyi osztálya 13 sorstársat részesített segélyben.

Az elnökség a szervezet helyiségében rendszeresen tart fogadó órát, 1985. április 23-án tapasztalatcsere értekezletet tartottak a Nógrád- és Heves megyei szervezetek vezetői. A szövetség központja tavaly tartott szakmai vizsgálatot a megyében. A szervezet elnöksége munkaterv szerint dolgozik, negyedévenként tartja ülését. A helyi sajtó a fehér bot napja alkalmából cikket közölt a megyei szervezetről. Jól sikerült karácsonyi ünnepséget tartottak december 16-án.

A megyei szervezet helyiségét a Salgótarjáni Kohászati Üzemek egyik szociális brigádjára tatarozta és festette. Ennek az üzemnek egy másik brigádjára pedig a berendezési tárgyak javítását végezte el. E két brigád mintegy 15 000 Ft értékű társadalmi munkát végzett a szervezet részére. A Kohászati Üzemek és a Nógrád megyei Szénbányák Vállalat jelentős anyagi támogatást nyújtanak a megyei szervezetnek. A Nógrádban élő sorstársak részére 1986-ban két kirándulást szervez az egyesület. Az elnökség megfelelő munkával készül az idei taggyűlésre, amely szeptember 12-én lesz.

Gondot jelent, hogy az üzemi orvosok elzárkóznak a tagtársak munkába helyezése elől. A megyében a Berceli Vakok

Állami Intézetében 40 személy részére van munkalehetőség az ottani foglalkoztatóban. A megyében 15 sorstárs dolgozik rendszeresen különböző munkahelyeken. A tagtársak egy jelentős része csak alkalmi munkát végzett családtag vagy ismerős segítségével. Nógrádban nem alakult ki bedolgozó hálózat. Nagyon kevés a munkalehetőség a területen. A berceli foglalkoztatóban folyamatosan tudnak munkát adni. Ott főként többszörösen sérült vak és gyengénlátó személyek dolgoznak. Korábban az Ikladi Műszergyár, jelenleg pedig egy tsz ad részükre munkát. A megyében élő sorstársak egy része nem dolgozik a nagy távolságok és egyéb személyi okok miatt.

A beszámoló utáni vitában többen javasolták, hogy a megyei szervezet vezetősége keresse az új munkalehetőségeket, a munkába helyezés érdekében pedig tegyenek meg mindent a vállalatoknál és a tagság körében is. A beszámolót és a szóbeli kiegészítést az elnökség széleskörű vita után elfogadta.

A második napirendi pontban az Üdültetési Bizottság tájékoztatta a testületet az ez évi bel- és külföldi üdültetésről; előadó Gerdelics Ferenc, a bizottság és a szakmai csoport vezetője volt. Boglárlellen az üdültetés május 22 és szeptember 10 között zajlik le 9 turnusban, mint azt már a jelentkezési felhívásban is közöltük. Turnusonként átlagosan 40 személy talál pihenést a Balaton partján. Hévízre, Hajdúszoboszlóra és Miskolctapolcára 103 SZOT beutalót kapott szövet-

ségünk. Zalakaroson 31 tagtársunk üdülhet, főként Baranya és Békés megyéből. Bővült az üdültetési lehetőség a harkányi üdülő kísérleti üzemeltetésével, ez a tavalyihoz hasonlóan történik, itt április 18-tól szeptember végéig folyamatosan várják a vendégeket. Ez önálló üdültetési forma, ahol turnusonként átlag 8 személy pihenhet.

A csereüdültetés az NDK-val ez évben is folytatódik, amelyben országunként 20—20 személy vesz részt. Megbeszélés után az elnökség a beszámolót jóváhagyta.

A harmadik napirendi pontban bejelentések következtek. Ezek között hangzott el, hogy a Magyar Néphadsereg Térképészeti Intézete több speciális térkép után elkészítette Magyarország vasúthálózatának dombornyomású térképét, amely a korábbiakhoz hasonlóan megvásárolható lesz budapesti és Pest megyei szervezetünk irodájában.

Mint ismeretes, 1985 őszén 25 tagú csoport üdült a nyugat-németországi Waldeckben, erről a csoport vezetője, Nyúl Győző főelőadó szövetségünk központja számára jelentést készített. A feljegyzés több tekintetben elmarasztalta a csoport egyik tagjának, Nagy Ernőnek néhány megnyilvánulását. Az elnökség Nagy Ernő jelenlétében a kérdést kimerítő részletességgel megtárgyalta és bizalmat szavazott tagtársunknak. Ennek ellenére — hosszabb gondolkodás és alapos megfontolás után — Nagy Ernő elvtárs úgy döntött, hogy el-

lenőrző bizottsági elnöki tisztéről, segédeszköz-bizottsági, koordinációs bizottsági és Braille- emlékérem bizottsági tagságáról lemond; ugyanakkor központi elnökségi tagságát, vala-

mint Győr-Sopron megyei szervezetünk titkári funkcióját megtartja.

A tanácskozás az elnök zárószavával ért véget.

Lak István

Megyei szervezeteink életéből

NÖNAPI ÜNNEPSÉGEK SOMOGY MEGYÉBEN

Megyei szervezetünk nagyatádi körzeti csoportja együtt tartotta a nőnap ünnepséget a városi Vöröskereszt szervezettel. 1986. március 5-én volt az esemény Nagyatádon a Gábor Andor Művelődési Házban. Az ünnepségen mintegy 350 személy vett részt.

A helyszínre érkező minden ünnepelt kapott egy tombolajegyet. Az ünnepség végén volt a sorsolás, amelyen a nagyatádi üzemek (konzervgyár, cérnagyár, Danuvia) által adott tárgyjutalmakat nyerhették el azok, akiknek kedvezett a szerencse.

Az ünnepségen a nagyatádi II. számú Általános Iskola diákjai mondtak verseket, majd a berzencei Általános Iskola tanulói táncokat adtak elő.

Czipót Dezső, a városi pártbizottság munkatársa beszédében köszöntötte a lányokat, asszonyokat.

Ezután a városi tanács ajándékként minden ünnepelt üdvözlőkártyát és csokoládét kapott. Végezetül a városi Vöröskereszt szervezet megvendégelte a résztvevőket.

Megyei szervezetünk kaposvári körzeti csoportja március 9-én délután tartotta a nőnap

ünnepséget Kaposvárott az ÁFÉSZ Irányi Dániel utcai klubhelyiségében. Az ünnepséget Juhász Imre, a körzeti csoport elnöke nyitotta meg. Ezután rövid műsor következett, amelyben Bencze Józsefné tagtársunk verseket olvasott fel, majd Miskovicz Rita, az igali Általános Iskola VIII. osztályos tanulója népdalokat énekelt.

Ezt követően e sorok írója, a megyei szervezet elnöke mondott ünnepi beszédet. Ezután zenekarunk Déhány György vezetésével dallal köszöntötte az ünnepelteteket, akiknek e közben a szervezet elnöke egy-egy szál szegfűt nyújtott át.

Kelemen Istvánné sorstársunk mondott köszönetet azért, hogy ilyen szép ünnepség keretében köszöntötték a lányokat, asszonyokat. Megemlítette azt is, hogy öt évvel ezelőtt volt az eső nőnap ünnepség a mi kis közösségünkben.

Rendezvényünkön részt vettek a patronáló üzemek szocialista brigádjainak képviselői is.

Végezetül megvendégelték az ünnepelteteket, majd zene és tánc következett. A jól sikerült ünnepség a késő esti órákig tartott.

Csik Lajos

„JOBBI KÉSŐN, MINT SOHA!”

Minden közmondásban nagyon sok életismeret, bölcsesség van, mert ezeket évszázados tapasztalatok alapján szűrték le az emberek és adták aztán tovább szájról szájra.

Mint minden hagyomány, mely csak ebben a formában terjedt, az idők folyamán lassacskán vagy átalakult, mert csiszolódt, vagy éppen ellenkezőleg: megkopott, elszürkült, vagy esetleg teljesen el is tűnt a népnyelvből.

Vannak aztán még ma is élő, elevenen ható közmondások, mint például: „Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok!” „Ki a kicsit nem becsüli, a sokat nem érdemli!” „Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra!” stb. Ezekben a közmondásokban valamiképp a munkával elért eredmények megbecsülése és a munka szeretetének tanítása rejlik.

A címben leírt „Jobb későn, mint soha!” pedig egyebek között azoknak ad biztatást, akiknek az élete reménytelen, vagy már az indulásnál kátyuba esett és ezért úgy néz ki, hogy nem ér semmit az egész; a vakvágányról már nem lehet előrehaladni soha és a biztonságot jelentő állomást nem lehet elérni.

Ezt a csüggesztően hamis tévhitet, mely már elég sokszor elkapott valamennyiünket, frapánsan cáfolja egyik sorstársnőnk története, melyet az alábbiakban szeretnék elmesélni:

B. Erzsébet 1918-ban született, amikor az I. világháború már a vége felé járt, de egy másik harc, a sötét babona har-

ca még javában dúlt az ész, a világosság és az értelem ellen... Szedte is áldozatait derekasan!

A babona áldozata lett a kis Erzsike is... No, nem az életével fizetett, csak a szemével! Ő volt az első gyermeke az ifjú zsellérházaspárnak. Az édesanya még fiatal és tudatlan lévén, mindenben az anyós parancsolt. A hathetes gyermeket kitette a tűző júliusi napra, „nehogy a boszorkány megnyomja...!”

Ilyet meg ki hallott! Eredmény: súlyos szemgyulladás és napszúrás. A fiatalasszony orvoshoz vitte gyermekét, de a beadott rossz szemcsepp bevégezte a nagyanya által megkezdett jóvátehetetlen borzasztó „munkát”: a gyermek megvakult... A napszúrás is meghagyta a maga nyomait egy egész életre...

A hetekig tartó élet-halál harc után a kislány valamenynyire meggyógyult és elkezdődött egy szomorú, szegény gyermeksors, melyet a vakság még reménytelenebbé tett.

Teltek-múltak az évek, Erzsike megnőtt, és olyan fizikai erővel rendelkezett, hogy egy férfinak is becsületére vált volna. Környezete ezt alaposan ki is használta, mert nagyszerűen tudott tájékozódni, így napszámba járt, gyermekeket dajkált stb.

A család létszáma növekedett, de ezzel együtt a szegénység is, mert az egyre betegesebbé váló apa mind kevesebbet tudott keresni a négy gyermeknek, nem önmaguknak, kettejüknek.

Valaki egyszer azt ajánlotta,

adják be Erzsikét a vakok intézetébe, majd ott tanítják és kenyeret adnak a kezébe. Az ám! De miből? Abban az időben nagyon nagy anyagi terhet jelentett egy családnak a gyermek intézeti elhelyezése. Azt vagy nem tudták, hogy éppen szegénységük okán megkaphatnák a tanítást, vagy a szegények szemérmessége tartotta vissza őket a kérelmezéstől? Vagy csak a nemtörődomség? Ki tudja ezt ma már? Az a lényeg, hogy Erzsike ott-hon maradt a testvéreivel, ezzel a jelszóval: „Megél ez is a többi közt!”

No persze, meg is élt, de hogyan? A szellemi életnek csaknem teljesen a perifériájára szorítva, teljes lelki vakságban... Ami még a valódi vaknál is rosszabb! Így aztán nem lehet csodálkozni, hogy már egészen fiatalon önmagával meghasonlott, mindenkire gyanakvó, elkeseredett ember lett...

Élete csak akkor vett nagy fordulatot, amikor édesapja halála után néhány évvel, végre intézetbe kerülhetett. Erre azért került sor, mert családja az apa halála után, az élet rendje szerint szétszóródott, az anya is beteg lett, a testvérek családot alapítottak, de a vak testvére ezekben a családokban nem volt szükség... Jobbnak látta hát intézetbe menni.

Budapestre került, lakott a Május 1. úti és a Hungária úti vakok intézetében is. Idős kora miatt azonban már semmit nem tanult, csak úgy volt, létezett... Keresete nem lévén, csak a havi húsz forintos állami zsebpénz volt minden jövedelme.

Átesett egy szemműtéten, de ezzel nem tudták visszaadni a látását, sőt még azt a kicsi fényérzékelését is elvesztette, melylyel a műtét előtt bírt.

1973-ban áthelyezés folytán a debreceni intézetbe került. Itt lassan egyenesbe jött az élete. Csak hát ő ezt zilált idegzetével nem nagyon értékelte, mert annak ellenére, hogy már egy hűséges barátira is talált, egyre idegesebb lett. Itt már a zsebpénze is száz forint lett az addigi húsz helyett. Ügyes és erős lévén, hogy ne unatkozzék, segített apró-cseprő munkákban a lakótársaknak, meg a nővéreknek.

A nagy fordulat az életében 1975. szeptember 15-én következett be, mert ekkor indult meg intézetünkben a művirágkészítéshez szükséges fontos részek, a száruk előállítására. Ez bedolgozó munka volt, napi hat órában. Ebbe kapcsolódott be többedmagával B. Erzsébet is. A kereset ugyan nem volt sok, de nyugdíjra jogosított. Teltek az évek, közbejött egy csúnya baleset is: Erzsike 1985. áprilisában eltörte a jobb csuklóját. Ettől kezdve egyik betegség követte a másikat, így az utolsó hónapokat kénytelen volt táppénzen tölteni.

A nyugdíj megszerzéséhez szükséges tízéves munkaidő azért, ha nehezen is, de csak letelt, és B. Erzsébet 1985. október 10. óta nyugdíjas lett.

Miért mondtam el mindezt? Tanulságként is, meg biztatóként is: hinni kell abban, hogy az élet nem reménytelen, még akkor sem, ha annak látszik is! Mert mindig történhet valami, ami segít az emberen! Lám, B. Erzsébet is csak élt a nagy reménytelenségben semmi nélkül, mert csak ötvenhatéves korá-

ban kezdetett olyan munkába, mely nyugdíjat ad és biztosítja a nyugodt öregséget.

Na ugye, hogy: „Jobb későn, mint soha?!”

Szonda Klára

KITÜNTETÉSEK

Örömmel adjuk hírül, hogy hazánk felszabadulásának ünnepe alkalmából Főríz László tagtársunk, Szolnok megyei szervezetünk elnöke magas kitüntetésben részesült. A „Társadalmi Munkáért” kitüntető jelvény arany fokozatát meleg szavak kíséretében Molnár Ferenc, a karcagi városi tanács elnöke nyújtotta át sorstársunknak. Főríz László hosszú évek óta lelkiismeretesen és töretlenül fáradozik a látás- és hallássérültek ügyéért.

*

A Magyar Írók Szövetsége, Ajka városa és Fekete István író özvegye másodízben hirdette meg a „Fekete István emlékpályázat”-ot, melyre verssel, novellával és egyéb írásokkal lehetett jelentkezni. Örömmel közöljük olvasóinkkal, hogy a folyóiratunkból már jól ismert sorstársnőnk, Ihász-Kovács Éva költő nyerte el a pályázat második díját, melyet Szentmihályi Szabó Péter író adott át a Magyar Írók Szövetsége nevében. Az író ezt a magas elismerést — a zsűri indokolása szerint — az 1983-ban megjelent *Viszem tovább...* című verseskötetéért is kapta. Ugyanerre a könyvre a költőnk Kaszák Lajos özvegyétől is kapott ösztöndíjat.

Sikerének örülünk, és várjuk újabb szép verseit.

Gratulálunk!

Szárnypróbálgatások

Elégve hagyni mély nyomokat...

Lassú fékezéssel / megállni / szemafor előtt / múltba mélyedéssel / átszőni / sorvadó időt / oltani / vakító lámpát / szerepből kilépni / bátran / könnyedén, / szítani / fáradók lángját / lobogni / feszülni az / alvók egén / lassú robbanásban / elégve / hagyni mély nyomot: / érett alkotásban / kibomló / boldog dallamot.

Azt hiszem, ennél beszédesebb ars poeticát nem is adhattott volna önmagáról Galambos Pál, a vasadi Kossuth Szakszövetkezet telefonkezelője, hiszen a sorokból kiviláglik hullámzó kedélyállapota, formálódó egyénisége, élettapasztalata, sajátos látásmódja, elfáradása. Újra indulása, elkeseredése és fantasztikus lelkesedése, élet-szeretete!

*

De ennél azért kicsit részletesebben szeretném őt bemutatni, mint induló költőt, aki fél évtizede ragadott először tollat, önkifejezési vágyból, s talán, hogy megmutassa, ő is létezik, ezen a földön él, közöttünk, ér annyit, mint bármelyikünk, s neki is van mondanivalója.

Felsőnyáregyházán él édesanyjával kettesben. A szakszövetkezetben 1981-től dolgozik, mint telefonközpont-kezelő, korábban ugyanott gépkocsidaminisztrátor volt. Közgazdasági szakközépiskolát végzett, de korántsem olyan feltételek között, mint az emberek többsége. Ugyanis születésétől fogva

mozgássérült. Az általános iskola alsó tagozatát magánúton végezte el, a felsőt — tolókosiban közlekedve — Nyáregyházán. A mozgássérültek intézetében is lakott 1967-től 1972-ig.

Ezek az évek megrendítő élményt jelentettek számára: rájött, sorsában nincs egyedül, ugyanakkor azt is megértette, mert idővel megérett benne a gondolat, hogy a körből, amely születése pillanatában bezárult körülötte, ki lehet lépni! Évekig kereste azt a kilépési formát, lehetőséget, anélkül, hogy egy pillanatra is elfeledkezett volna helyzetéről.

Az írott szó varázsa segítette megtalálni a számára létező egyetlen és helyes utat...

*

Először a Gödöllői Agrár-egyetem Mezőgazdasági Mérnök című lapjában jelentek meg versei, majd 1983 novemberében és decemberében az Ifjúsági Magazin közölte két alkotását.

Közben barátai, pártfogói akadtak munkahelyén, lakóhelyén: ma már hiányolják, ha legújabb verseiből nem kapnak egy-egy dedikált példányt.

A publikáláshoz a bátorítást és segítséget attól a Lukács Bélánétól kapta, aki a vasadi klubkönyvtár vezetője, majd ő munkálkodott azon is, hogy első, közönség előtti fellépései sikeresek legyenek.

Mostanság önálló kötet kiadásának gondolatával foglalkozik, s érthetően szűkebb pátriáját szeretné megismertetni verseivel: Monor és vonzásokör-

zete művelődési intézményeiben szívesen adna elő kilencvenhárom megírt verséből, különösen az irodalmi körökkel működne együtt.

*

Talán még annyit, hogy Galambos Pálban barátira, tollforogató harcostársra és sorstársra találtam. Ugyanis legalább olyan erős szemüveget visel, mint én! Sajnos sem a mozgássérültek, sem a mi szövetségünk

még nem sorolja tagjai sorába. Nem is nagyon tudott rólunk, s arról a segítségről, amit, mint magánember, és mint induló költő is kaphatna a vakok szövetségétől. Felhívtam ezért figyelmét arra, hogy lépjen be a tagok sorába, s induljon az évente megrendezett irodalmi pályázatokon is. Remélem javaslatomat megfogadja, mire e sorok az olvasók elé kerülnek, talán már közösségünkhöz is tartozik Galambos Pál...

Aszódi László Antal

SERES GÁBORNÉ

NŐK RÉSZÉRE

Tanuljunk háztartást

II. rész

Az élelmiszer-vásárlás és a tárolás tartalékai

Vásárlási és tárolási szokásaink megtakarítások forrásai lehetnek. Ez az állítás nem sajátos magyar helyzetet tükröz; minden iparilag fejlett ország végigjárta azt az utat, amely előbb vagy utóbb a háztartási beszerzés és beosztás megváltoztatásához vezetett. Ésszerűbb ugyanis, hogy egy alkalommal nagyobb mennyiséget vegyünk, és a rendelkezésre álló hűtő- és tárolóhelyet jól kihasználjuk, mint naponta kis tételekben vásárolni. Csakhogy az utóbbi időben épült lakásokból éppen a tárolóhelyet, a kamrát spórolták el (és a munkahely, a konyha is túl kicsi) — így sokszor hiába van meg a jó szándék.

Megoszlanak a vélemények

Arra a kérdésre, hogy mi a véleményük a nagyobb mennyiségek vásárlásáról, a háztartások 24%-a kedvezően, 34%-a bizonytalanul foglalt állást és 42% elutasítja ezt a beszerzési formát. Érdeemes megnézni, miért.

Akik a nagyobb mennyiség vásárlását előnyösnek ítélik, leginkább azzal indokolják, hogy így a kiadások tervezetten alakulnak, a pénzt jobban be lehet osztani. A háztartások mintegy húsz százalékában háztartáskönyvet vezetnek, s jól tudják, miből mennyi kell és az mennyibe kerül. Az árak változnak, az ilyen tapasztalatra egyre inkább szükség van, hiszen időről időre újra át kell gondolnunk költségvetésünket,

s jó tudni, eddig mire mennyit költöttünk.

A kisebb mennyiséget vásárlók indokai arra utalnak, hogy szeretnek rögtönözni, illetve nem kedvelik a kötöttségeket. Úgy gondolják, ami kell, azt úgyszólván meg kell venni, tehát mindegy, mikor szerzik be. Úgy véljük, közülük nagyon sok a kínálat hatására döntő vásárló, aki előbb körülnéz s csak azután határoz. Erre szoktat az egyenetlen áruellátás is.

Meggyőződésünk, hogy a nagyobb mennyiség vásárlása tervszerűbb gazdálkodást tesz lehetővé, s ez a kívánatos beszerzési forma mindannyiunk számára. Ma ez még nem általános, de vannak tapasztalatok, sőt leírható az előrelátó háziasszony néhány ismérve csakúgy, mint az elaprózottan vásárlóé.

Az előre tervező háziasszony

Kiválasztja azt az időpontot, amikor az üzletek nem a legzsúfoltabbak. (A városiak a kedd és csütörtök délutánt ítélik olyannak, amikor kényelmesen lehet nagyobb mennyiséget, alapvető cikkeket vásárolni). A bevásárlást nem egyedül, hanem a családtagokkal együtt végzi — havonta vagy hetente egyszer. Mindig bevásárlási listával megy az üzletekbe, s ettől csak akkor tér el, ha valamilyen alkalmi jó vétel kívánkozik (konzervfélék kiárusítása). Egy hétre előre megtervezi az étrendet, természetesen csak nagyvonalakban, például tészta nap, két húsonap, két hideg vacsora stb. A romlandó élelmiszereket ennek megfele-

lően szerzi be. Főzési szokásaikra jellemző, hogy egyszerre több alkalomra való ételt készít el.

A nem tervező háziasszony

Elsősorban személyesen szerzi be a naponta szükséges cikkeket, és az eltartható termékekből sem tárol hosszabb időre valót. Nem támaszkodik a családtagokra, részint azért, mert nem becsüli a saját idejét, részint azért, mert nem tartja alkalmasnak őket a feladatra; „egyszerűbb, ha magam csinálom” — ez a jelszava. Csak a saját döntésében bíz, s az üzleti kínálat hatására igen gyakran rögtönözve választ. A nagy csomagolású cikkek ugyanannyiba kerülnek, mint a többi kisebb, tehát nem teszik őt érdekeltté abban, hogy egyszerre nagyobb mennyiséget vásároljon, még akkor sem, ha módja van a tárolásra.

Felmérésünk szerint a bevásárlásra fordított idő napi 47 perc! Ha ezt nem osztják meg a családtagok között, vagy a bevásárlónapok beiktatása nélkül naponta valóban felhasználják, akkor a háztartások 42 százalékában (1,5 millióban) a kistételekben vásárlók állandó időzavarral küzdenek. Száz közül hetvenen-nyolcvanán munkaidő után vásárolnak, s gyakran rögtönözni kénytelenek — emiatt gazdálkodásuk szervezatlenné válik.

Amit a kereskedelem és az ipar tehetne

A kereskedelem egyelőre alig ösztönzi az előrelátó vásár-

lót. A házhoz szállítást — már ahol még egyáltalán van — csak kevesek vehetik igénybe, hisz csak munkaidőben tudják lebonyolítani, s nincs aki otthon átvegye. A kereskedelemmel szembeni bizalmatlanságot illusztrálja, hogy a minta utáni értékesítés sem képes széles körben teret hódítani. Ennek minőségi és technikai okai vannak. Ha már az első, minta után vásárolt termék hibásan érkezik, aligha szavaz bizalmat a vevő szállítójának. Látni akarja azt, amit megvesz, még mielőtt hazaszállítják. A fogyasztói csomagolás nem ösztönzi a vásárlási szokások kívánt irányú változását. A termelő, a kereskedelem és a háztartás közös érdekét szolgálná a nagyobb csomag. A mosószeres, az üdítő italok és a száraz tészta mellett nem tudunk olyan napi fogyasztási cikket említeni, ami úgynevezett „családi” csomagolásban is forgalomba kerül, és ennek megfelelően olcsóbb is. A mosószeresnél is lényegtelen az árkülönbözet.

Hiábavaló az emberek vásárlási, beosztási, tárolási szokásainak megváltoztatását célzó minden erőfeszítés, ha az előfeltételek nem, vagy csak részben teremtődnek meg. Az első lépést a változáshoz vezető úton a termelésnek kell megtennie. Igaz, a kezdeményező kockázatot vállal. De a befektetés a későbbiek során busásan megtérül. Az emberek feladják megrögzött szokásaikat, ha a változás érdekeiket szolgálja.

Dr. Hoffmann Istvánné

(Folytatjuk)

Közlemény

A Magyar Néphadsereg Térképészeti Intézetének munkatársai 1986. március 26-án adták át szövetségünk képviselőinek Magyarország tapintással olvasható vasúti térképét.

A térképek 20,— Ft-os áron, 1986. május 15. után szövetségünk budapesti és pest megyei szervezeténél megvásárolhatók. Tovább felhívjuk tagtársaink figyelmét, hogy a budapesti és a pest megyei szervezetnél a 13 db-os Budapest aluljáró rendszerének térképei 100,— Ft-ért, a 4 részből álló Budapest térkép 50,— Ft-ért beszerezhetők.

Gyalogos közlekedési teszt vakok részére

Az 1985. évben meghirdetett KRESZ vetélkedő a résztvétel tekintetében mérsékelt sikerrel zárult. Az 1986-os év folyamán a Vakok Világa májusi, júniusi és júliusi számában vak és látásmaradványos tagtársaink részére laponként 12, összesen 36 kérdésből álló gyalogos KRESZ vetélkedőt hirdetünk meg. A megfejtések Braille- és síkírásban is beküldhetők. A válaszban a kérdés számát és a helyes válasz betűjelét kell feltüntetni. Beküldési határidő: 1986. szeptember 30. A zsűri csak azokat a megfejtéseket értékeli, melyek mind a 36 kérdést tartalmazzák. Az I., II. és III. helyezettek között értékes nyereményeket osztunk ki. A nyeremények költségeit az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács fedezi.

1. Lényeges-e a fehér bot fajtájának megválasztása a közlekedéshez, az egészségi állapot, az életkor és a gyakorlottság szempontjából?

a) Nem fontos szempont, csak az, hogy legyen fehér bot.

b) Lényeges, a biztonságosabb tájékozódás miatt.

c) Nem kell, mert vannak, akik bot nélkül is jól közlekednek.

2. Szükséges-e a bot használatánál a helyes technika ismerete?

a) Szükséges, a jobb láthatóság és a sérülések elkerülése miatt.

b) Csak a jó láthatóság a fontos.

c) Nem fontos, mert úgyis minden kényes helyzet csak segítséggel oldható meg.

3. Legjobb tájékozódó eszköz a támbot.

a) Nem, mert kizárólag a közlekedésben praktikus.

b) Az idősebbeknek feltétlenül, mert támaszkodásra is alkalmas.

c) Nem, mert nem eléggé esztétikus.

4. Legjobb az összecukható fehér bot.

a) Nem, mert könnyen deformálódik.

b) Igen, de csak a láthatóság miatt.

c) Igen, de csak ha a gyalogos közlekedés során mindig nyitott állapotban tartják.

5. Legnagyobb biztonságot a hosszú fehér bot ad.

a) Csak a teljesen vakoknak.

b) Minden látássérült embernek.

c) A vakoknak mindenképpen — de csak a szabályos technikával —, elsősorban a reflexidő megnövelése miatt.

6. Közlekedésbiztonsági szempontból szükséges-e látásmaradvánnyal rendelkező embernek a fehér bot használata?

a) Igen, mert az ép emberekkel szemben hátrányos állapotúak.

b) Igen, de csak a járműforgalom keresztezésekor.

c) Kizárólag a látásmaradvány mértékétől függően.

7. Mikor nyissa ki a látásmaradványos ember az összecukható fehér botot?

a) Az úttestre lépéssel egyidejűleg.

b) Csak, ha a forgalmi helyzet indokolja.

c) Az úttesten való áthaladás megkezdése előtt legalább harminc másodperccel.

8. Hogyan tartsuk a fehér botot az úttesten való áthaladás-kor?

a) Elég, ha bot van nálunk, mert elvárható, hogy azt mindenki vegye észre.

b) Feltűnően, esetleg előre nyújtva, a jobb láthatóság érdekében.

c) Mindenképpen a test előtt, hogy a bot több irányból jól látható legyen.

9. Mikor helyes a fehér bot használata mellett az utcára lépés?

a) Egyedül is, ha hallás útján meggyőződünk a biztonságos áthaladásról.

b) Bármikor, mert a fehér bot egyértelműen a figyelemfelkeltés eszköze.

c) Csak abban az esetben, ha teljesen biztos helyismeretünk van.

10. Csökkenthető-e a baleseti veszély a fehér bot helyes használatával?

a) Igen, de csak az ésszerű óvatosság betartása esetén.

b) Igen, mert a lakosság is segítséget nyújt.

c) Igen, de szükséges hozzá mindenképpen a gyakorlottság is.

11. Milyen legyen a gyakorlási tempó megválasztása?

a) Még ismert útvonalon is a visszafogottság ésszerű.

b) Mindenütt ésszerűbb a lassúbb tempó.

c) Az óvatos tempó indokolt, mert nem csak saját testi épségünk miatt kell fokozottan vigyázni.

12. Hogyan tájékozódhatunk mindenki számára elfogadhatóan a fehér bottal?

a) Kaszáló mozgatással, mert úgy magunk előtt és jobbról, balról is érzékelhetők az akadályok.

b) A vezető vonalak, tájékozódó pontok mások számára legveszélytelenebb és a helyes

igazodás és iránytartás szempontjából indokolt tapogatással.

c) A körülmények, útviszonyok és személyes szükséglet szerint.

Bízunk abban, hogy az elmúlt évihez képest sokkal több megfejtés érkezik be a jelzett határidőre.

Gerdelics Ferenc

A vakvezető kutyával közlekedők újjászülető összefogásáról

Az a tény, hogy „egységben az erő” régi és köztudott igazság. Amikor egy-egy kisebb vagy nagyobb közösség létrejön a közös célok, feladatok ösztönzik őket az együttes cselekvésre.

Így volt ez akkor is, amikor a vakvezető kutyaképző iskola újra indításakor a már kutyával közlekedők, s a leendő kutyások szövetségre léptek, s megalakították a vakvezető kutyákkal közlekedők szakcsoportját (VKKSZ).

Sajnos, mint ahogy erről a lap hasábjairól is értesülhettek az Olvasók, a VGYOSZ Központi Elnökségének február 27-i ülése kénytelen volt kimondani a VKKSZ megszüntetését. Az okok igen súlyosak voltak, s e cikk nem azért íródott, hogy ezekbe mélyebben belebonyolódjunk. Mindössze annyit kíván leszögezni, hogy a VKKSZ sem forgalmilag, sem tartalmilag nem felelt meg a benne tömörülők érdekeinek.

A VKKSZ megszűnésével egyidőben a központi elnökség kimondta azt is, hogy feltétle-

nül szükség van egy, az önkéntesség alapján létrejövő társadalmi csoportosulásra, mely a vakvezető kutyával közlekedőket tömöríti, s a VKKSZ jogutódja lesz.

Mivel a „szakcsoport” elnevezés komoly félreértésekre adott okot — vakvezető kutyák kiképzéséhez értő szakembereket feltételezett a név mögött —, ezért a megalakulandó új társaság elnevezése Vakvezető Kutyával Közlekedők Baráti Köre lesz. Célkitűzéseit a következőképpen körvonalazta az elnökség.

Fogja össze a vakvezető kutyával közlekedő vak embereket, és működése során, illetve annak eredményeképpen segítse elő a vakvezető kutyával történő közlekedés ismertté válását, egyúttal a baráti kör azon legyen, hogy tagjainak a társadalomba történő mielőbbi és minél sikeresebb beilleszkedését megkönnyítse.

E célok megvalósítása érdekében a baráti kör összegyűjti a közlekedők felmerült gondjait és tapasztalatait, és továbbítja

a VGYOSZ-on keresztül a vakvezető kutyaképző iskolához, a vakvezető kutyaképzés színvonalának emelése érdekében.

A baráti kör klubdelutánok, versenyek, előadások formájában — meghívott szakemberek részvételével — rendszeres összejöveteleket szervezne, ahol alkalmuk lenne a régi és az új kutyásoknak is tapasztalataik kicserélése és egymás jobb megismerésére.

Számos megoldandó feladat vár még a vakvezető kutyával közlekedőkre, melyek égető szükségességét ők maguk érzik a legjobban. Így saját összefogásuk és a VGYOSZ támogatása — pl. a baráti kör megbízása, hogy bizonyos fórumokon járjon el a vakvezető kutyák dolgaiban, stb — révén együtt és egymásért tevékenykedhetnének abban a biztos meggyőződésben, hogy a jól bevált segítség, a vakvezető kutya, minél ismertebb és elterjedtebb legyen sorstársaik körében is.

Amennyiben a Vakvezető Kutyával Közlekedők Baráti Köre jól működő, reális célokat megvalósító társasággá lesz, ez az egész vakügy, s nem utolsósorban maguk a vakvezető kutyával közlekedők számára dicsőséggé válik.

Ezen remény jegyében nézzünk a megvalósítás elé!

A baráti kör megszervezésével és a vezetőség választó taggyűlés lebonyolításával a központi elnökség a Vakvezető Kutyával Közlekedők Ideiglenes Intéző Bizottságát (Bartha Zsuzsanna, Dr. Molnár Antal, Dr. Szél Lajos) bízta meg, mely bizottság 1983. óta viszi a vak-

vezető kutyával közlekedők ügyeit. A baráti kör megalakulásával a bizottság működése is megszűnik.

Az érintett vakvezető kutyával közlekedők, vagyis minden

kutyás, részletes írásbeli tájékoztatást kap, mind a VKKSZ megszüntetéséről, mind pedig a baráti kör leendő megalakításáról.

Bartha Zsuzsanna

Küzdelem az életért

A reggeli Nap egy pillanatra kikukkantott a szürke felhőzsalugáter keskeny résén, unottan végignézett a fehér tájon, a jégbe merevedett Kis-Dunán, és máris újra eltűnt. Talán nem tetszett neki, hogy március harmadikán még hó borítja a földeket és a Soroksári-Duna csak a Molnár-sziget feletti beömlő környékén hullámszik, másutt még a jég foglya. Nem is látta talán a horgászt, aki az „élő” vízben áztatta zsinórját. És biztosan nem látta a kutyát.

A kutyát, amely a Duna-ág kellős közepén, elülső részével a jégre kapaszkodva, hátulsó felével a dermesztő vízbe merülve küzdött az életéért. Félkör alakban legalább ötven méternyi utat vágott már a kapaszkodó súlya alatt minduntalan beszakadó jégbe.

Talán a jégen tanyázó vadkacsák vonzották, vagy az otthon utáni vágy ösztökélte, hogy a rövidebbnek hitt utat válaszsza a jégen át Csepelről Soroksárra. A Duna-ág közepe táján a csatornába beömlő melegebb víz miatti vékonyabb jég beszakadt alatta, s azóta halálos ölelésében tartja.

Amikor megpillantottuk, alél-tan pihent, elülső lábait és a fejét a jégen nyugtatva. Marja még látszott, többi része azonban a 0 °C körüli vízben

volt. Mindkét parttól körülbelül ötven-hatvan méter távolságra lehetett. A Vakvezető Kutyaképző Iskola kerítésén átugrálva a partra rohantunk. Megjelenésünk új erőt öntött belé. Kétségbeesetten, nyüszítve küzdötte magát felénk, a Csepel-sziget irányába. A jégen csúszott a körme, hátulsó lábai számára nem volt kapaszkodó, és ha rettenetes erőfeszítéssel mellkasával elérte a jég peremét, az azonnal beszakadt súlya alatt. Egy-két méter megtétele után kimerült. Ereje csak annyira volt elég, hogy fennartsa magát a jég szélébe kapaszkodva.

Megdöbbsen néztünk össze. Gondolkodásra nem sok időnk maradt, cselekednünk kellett. Létrát, fenyőpallókat cipeltünk a partra, s a jégre fektetve ezeket, megpróbáltunk a kutya közelébe jutni. Lehetetlenre vállalkoztunk. A parttól 10 méternyire a jég veszedelmesen ropogott, amint a pallón állva egy másik deszkát próbáltam eléje fektetni. Felhagytam a kísérlettel.

A kutyához alig jutottam közelebb, de még néhány lépés, és én is könnyen az ő sorsára juthattam volna. Munkatársaim, Erzsike és Adrienne baltát és kötelet hoztak. Visszamentem a partra, kivágtam egy fiatal

nyárfát, amely kb. 10 méter magas lehetett. Adriennel a partra cipeltük. Ameddig a jég megbírt, a pallókon haladva a jégre húztam, majd teljes erőmből meglöktem a fatörzset. Az eredmény elkésztető volt. A hókásás jégen alig csúszott 2—3 métert, máris megakadt. A kutyától még legalább 30 méter választotta el.

A szerencsétlen állat le nem vette rólunk a szemét. Néha nekirugaszkodott, de már alig haladt, és egyre rövidebb ideig bírta a küzdelmet. Már-már víz alá merült, de az életösztön ereje végső megfeszítésére bírta, és sikerült ismét megkapaszkodnia. Ettől kezdve nem mozdult, csak halkán szükölt, szemét ránk függesztve. A horgász átkiabált a túlpartról, hogy amikor ő 7 órakor kijött a vízre, akkor már bent látta a kutyát. Most 9 óra múlt 10 perccel. Buzgólkodásunkat látva element csónakért, de hamarosan azzal jött vissza, hogy nem talált.

Közben ágakat, köveket kerestünk a hó alatt, azokra vékony kötelet kötöttünk, így próbáltuk a kutya elé bedobni azokat. Ez sem sikerült. Egyetlen kő vagy ágdarab sem repült el odáig, a csúszást pedig a jeget borító latyak akadályozta. Mindenki a parton sürgött-forgott az iskoláról, csak Anikó nem volt ott. Ám ő is megérkezett hamarosan lélekszakadva, és zihálva újságolta a reményteljes hírt:

— Gyerekek, telefonáltam a tűzoltóknak! Megígérték, hogy segítenek!

Valóban, még be sem fejezte a mondatot, távoli sziréna hang-

ja szállt felénk, új reményt öntve a csüggedő mentőcsapatba.

— Na, kiskutya, csak még egy kicsit tarts ki! — kiabáltuk.

Mintha megértette volna! Nyüsztve felelt, megpróbált újra kikapaszkodni a jégre, de elgémberedett izmai már nem engedelmeskedtek.

Az érkező tűzoltók a XX. kerületi parancsnokság II. fecskendő „C” csoportja, és vezetőjük, Kucogi József zászlós, azonnal felmérték a helyzetet, tudták, mi a teendő. Perceken belül a jégen volt a széles, teknőforma kis műanyag ladik, a végére kötél kötve, a kötél két markos tűzoltó kezében. Kérleltem a parancsnokot, végre belegyezett, hogy én is beszállhassak a csónakba.

Két tűzoltóval hárman vágunk neki a jégnek, először csak evezővel és csáklával felszerelve. A ladik a kásás jégen nem csúszott, kénytelen voltunk előtte összetörni a táblákat. A partközeli vastag jég nehezen engedett az ásó és szerkese csapásainak, de ha méterről méterre is — haladtunk!

Egyre erősödött a remény mindenkiben, hogy sikerülni fog! Csak gyorsabban haladhatnánk! A kutya már nagyon kimerült volt. Fejét mellső lábai között, a jégen nyugtatta, csak szeméi és fülének radarja figyelték minden mozdulatunkat. Már az út háromnegyedét megtettük. A jég egyre vékonyabb lett, már egy ütésre törött. Ketten a csónak orrában törtük az utat, a másik tűzoltó csáklával toltá előre a kis vizialkotmányt.

Már nagyon fáradt voltam.

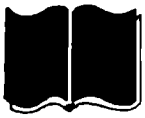
Felnéztem. Tíz méterre lehetünk a kutyától. Szépen fejlett, nagy német juhászkutya nézett ránk, fáradt szemében halálos kimerültség, halálfélelem, könnyörgés és talán egy kis remény. Összeszorított foggal dolgoztunk tovább. Már csak öt méter! Aztán kettő! Úgy irányítottuk a csónak útját, hogy a kutya mellé ússzon. Még egy utolsó lökés, és ott volt az állat karnyújtásnyira tőlem. Teljesen megadta magát sorsának, nem mozdult, szinte csak a szeméi éltek.

A parton mindenki lélegzet-visszafojtva figyelt.

Csak jól meg tudjam ragadni! Nyakörv nincs rajta! Hogy nehéz lesz, arra számítottam. Letettem az ásót a csónakba. Kihajoltam, jobb kézzel erősen megfogtam a nyakán a bőrt. A két tűzoltó a csónakot tartotta egyensúlyban. Összeszedtem minden erőmet. Megemltem a kutyát. Ő már nem tudott segíteni, minden ereje elhagyta. A csónak pereme fölé birtam emelni a lapockáját. Bundájából csöpögött a víz. Iszonyú nehéz volt. A csónak vészesen megbillent, de két társam gyakorlott mozdulattal kiegyensúlyozta.

Még egy összpontosítás, erőfeszítés: oldalra fordítottam és ballal megragadtam az egyik mellső lábát.

Most már megvan — ujjongtam magamban. Nagyon kell vigyáznom, vissza nem csúszhat, mert akkor vége! Óriásit rúgtam mindkét lábammal a csónak oldalába, fenékre ültem a csónakban, — de a csurgócsepegő, jéghideg, félig merev alig-élő kutya az ölemben volt!

Amikor öt évvel ezelőtt Sanyó Antal esztergályos tragikus hirtelenséggel elhunyt, két serdülő korú leányt hagyott özvegyére, aki fel is nevelte őket szépen, úgy, hogy soha semmi-
ben se érezzenek hiányt. Dolgozott éjjel, dolgozott nappal, míg nem egészségi állapota megromlott és ezért le kellett szavalókolni.

Munkája persze nem lett kevesebb, mert az időközben felnőtté váló lányok után sokat kellett takarítani, mosni. A lányok az érettségi után irodában helyezkedtek el, nem tettek eleget apjuk utolsó kíván-

Az események ezután gyorsan peregtek. Gyakorlott kezek rakétasebességgel vonták part-
ra a csónakot. Az alélt kutyát a tűzoltókocsiba, onnan a közelben parkoló Zsigulimba tettük. S amíg én villámgyorsan száraz ruhát öltöttem, munkatársaim köszönetet mondtak a gyors, szakszerű és áldozatos segítségért az egység parancsnoka mellett Birkás László törzsőrmesternek, Vadkerti László törzsőrmesternek, Babulka Vilmos szakaszvezetőnek, Mandics György őrvezetőnek, valamint Nagy százados ügyeletes tisztnek a 05-ön.

Anikóval az Állatorvostudományi Egyetemre vittük a koci hásó ülésén pokrócban reszkető juhászkutyát. Ott dr. Berta Sándor és dr. Papp László adjunktusok kezébe helyeztük bizalommal védencünk sorsát.

A csata első részét tehát megnyertük. Itt folytatódott tovább a küzdelem az életért.

Vasteleki Péter

VAK SZERZŐK ELBESZÉLÉSEI

IFJ. KOVÁCS VENDEL

Sanyóné bátorsága

Ifj. Kovács Vendel sorstársunk Szászhalombattán él, 35 éves, kettős fogyatékos. Írásaival most először kereste meg szerkesztőségünket; szívesen adunk helyt elbeszéléseinek. Reméljük, máskor is kapunk tőle érdekes történeteket, színes karcolatokat.

Szerkesztőség

ságának, mely szerint valamilyüknek szakmát kell tanulnia.

Sanyóné egyébként csendes asszony volt. Valamikor tíz kö-
römmel kaparta volna ki az őt és a családját bántó szemét, de az utóbbi időben a bátorsága megkopott, a veszekedésekben mindig ő volt a szenvedő fél.

— Legalább született volna egy fiam. Nincs nekem védelmezőm — kesergett. Bánatáról a lakók is tudtak. Voltak, akik csak azért is, hecből idegesítették, voltak, akik pártfogásba vették. Sanyóné azonban csökönnyösen a gyerekeitől várt megértést és segítséget, de alig kezdett el panaszkodni, leintették.

— Nem kell mindig veszekedni és mindent észrevenni. Az emberek hamar összekoccannak, mert mindenkinek megvan a maga problémája. Túrni kell anya, túrni! — oktatta az anyját Emese, a nagyobbik lány.

— De Kalikné lebudósózott és le is öntött.

— Ugyan! Én ma is összevesztem a főnökömmel. A legkisebb hibámat is kijavítja. Nem bírom már sokáig! — sóhajtott Vera.

— Hagyd ott őket kislányom. Várj, főzök egy erős kávé, az

megnyugtat. Szegény kislányom, mennyi mindent le kell nyelned.

Sanyónénak tehát akár igaza volt, akár nem, hallgatnia kellett. Gyávák voltak Sanyóné lányai? Igaz, bátornak lenni a legnagyobb bátorság.

Ahhoz, hogy bátor legyen valaki, tudni kell szeretni is, megalázkodni, gyávanak lenni is, mert olykor az életünkkel kell szembeszegülnünk. Gyávaság, bátorság. Vajon csak a bátorság múlt-e el, hogy ezek a lányok megvédjék az édesanyjukat, megvédjék saját igazukat. Abban az időben, amikor ez a történet játszódott, sokat gondolkoztam ezen. Eredménytelenül. A kis családban pedig egyre gyakoribbá váltak a veszekedések. Emese követelődzött, szekírozta az anyját. Egyszer ráordított, amikor Sanyóné csendesesen, védekezően morgott valamit, csak még jobban elmérgesedett a helyzet.

— Minek kell neked visszamorgogni! — feddte meg az anyját Vera.

Az asszony megöregedett, egyre ingerültebb lett. A gyerekek csúfolták és ő csak sirt. Végül öngyilkossággal fenyegetőzött.

— Ahhoz bátorság is kell! — nevettek a lányok.

— Mit követeltek tőlem? — kérdezte riadtan.

Egyik nap Sanyóné kilépett az ajtón. Körülnézett, nem látja-e valaki.

Amikor meggyőződött, hogy nem, lassan, óvatosan elindult a lépcsőn. A villamoson lehajtott a fejét, nem mert az emberek szemébe nézni. Kezét tördelte, szeméből kihullt egy könnycsepp.

— Sokkal könnyebben megtenném, ha te élnél, Antal! Ugye ez nem számít bűnnek? Látástól vakulásig dolgoztam, hogy felnevelhessem őket úgy, mint amelyik családban két kereső van. Vettem nekik ruhát. Mindent.

Emesét letartóztatták. Sanyóné a rendőrségre igyekezett. A kihallgatást már reggel megkezdték.

— Én nem sikkasztottam. Értsek meg végre! — kiabált Emese.

— Reggel óta ezt halljuk.

Most már valami kézzelfogható bizonyítékot kérünk.

— És ne türelmetlenkedjen. Önnek is érdeke, hogy kiderüljön az igazság. Valószínű nem sikkasztott, de magáé a felelőség, mert elhanyagolta az ellenőrzéseket.

— Felelőség? — dadogta.

— Az.

— Felelőség.

— A társadalomért, az emberekért...

Kopogtak.

— Tessék!

Sanyóné lépett be. Könyörgőn, bocsánatkérően nézett a lányára.

— Elvtársak, Emese nem bűnös. Én vagyok az — körbenézett, úgy látta, nem mondott még eleget. — Nem adtam meg neki, amit meg kellett volna adni. Belehajszoltam a bűnbe! — összegömbölyödött, könnyes arcát büszkén felemelte — Felelőtlen, rossz anya voltam!

kam. Nevetséges lenne kettős szerepben.

— Elmondok mindent magának. Meghallgat?

— Mondhatnám, hogy igen, mert emberbaráti kötelességem. Mondhatnám, a frászt, van nekem is bajom. Tényleg miért mindig én hallgassak?

— Azért, mert magának nincs panasza. Kap egy százast, ha meghallgat.

— És úgy gondolja, azzal megválthatja a szenvedését. Tegye el a pénzét, nem vagyok én pap!

— El akarom mondani!

— Tőlem pedig azt várja, hogy szembeköpjem.

— El akarom mondani!

— Akkor elkészünk.

— Nem késünk el. Irén már tegnap meghalt.

— Szálljon ki a kocsiból! Mozgás!

— Egy erkölcsös ember? Ha-ha-ha! Erkölcsös vagy hiú? Esetleg önérzetes?

— Idefigyeljen kedves uram, ne játssza el nekem a megbánót, a gyászoló gyilkost!

— Jól adja!

— Rajongott. Egy férfihoz ragaszkodott egész életében.

— Magához.

— Honnan tudja?

— Következtettem.

— Azt akarta, hogy testestül-lelkestül csak az övé legyenek. Magas beosztásban dolgoztam.

— Ez persze megkövetelte, hogy nőjei legyenek. Uram összetévesztette a szocializmust a török szultán birodalmával.

— Beszélj csak proletár! Nagy hangod van, de a főnök előtt hasravágódsz. Tudja mit mondott egy nagy költő? Nem ismeri...

Vallomás

— Hajtson gyorsabban kérem!

— Hová siet?

— Még beszélni szeretnék veled.

— Már elkésett.

— Hogyan?

— Az utolsó percben már nem lehet megtenni, amit éveken keresztül meg kellett volna tennünk. Jobb is így. Nem zavarjuk meg. Ha felcsillan előtte a boldogság, élni akar még. Azt meg nem ő dönti el.

— Siessen!

— Ahová mindnyájan megyünk, oda nem kell sietni.

— Filozófus.

— Csak egyszerű taxisofőr, aki mellé beül egy jólöltözött úr és szabálytalanságra kéri azt a szerencsétlen pilótát. Meg akarja kínozni?

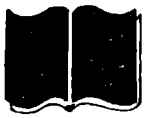
— Már megtettem. Pokol volt mellettem az élete. Sohase vádolt. Érti ezt? Nagyon kérem, hajtson gyorsan!

— Mit mondhat még neki?

— Honnan ismeri őt?

— Nem ismerem. Azt tudom, saját magának még elmondhat egyet-mást.

— Ne szorongassa a nya-

— Nem ismerem, de a lelkiismeretet igen.

— Várja a családja, a krump-lipaprikás. Sajnálom magát barátom.

— Vigasztalódom azzal, hogy nem én panaszkodom.

— Mert igénytelen, mint Irén volt. Két szép gyermek született. A kor szellemében neveltem őket. Mégis a lányom megalkuvó és én nem is találok szavakat. Szerelmes egy fiúba és csak az kell neki. Igen. Tudja az volt a baj, hogy Irén és közöttem nagy a különbség. Nem tudott felnőni hozzám. Miért nem váltunk el? Néhány ember életében a magánélet alárendelt szerepet játszik. Maga ezt nem értheti.

— Ezt akarta elmondani neki?

— Azt, hogy szeretem.

— Azért szerencsés nő volt a felesége uram.

— Értem, mert már nem volt időm hazudni neki. Újra kezdem az életem. Dolgozom, néha felelevenítem az emlékeket. Rákos volt, de eltitkolta. Ki érti? Nem főzött rosszul. Arca titokzatos volt, azért szerettem bele. Elmúlt a fiatalság. Higye el barátom mindennek az öregség az oka. Itt álljon meg. Jól bedőlt. Irént kitaláltam, nem létezett. Ha-ha! Maga elhitte?

— Nem.

— Szóval túljárt az eszemen.

— Nem.

— Proletár. Mennyit mutat az óra?

— Nyolcvankilenc. Tegye el uram. Vegyen belőle egy koszorút magának.

VAK KÖLTŐK VERSEI

IHÁSZ-KOVÁCS ÉVA

Kép és vízió

— Micsoda kompozíció volna, micsoda kompozíció — gondolta egy tébolyult festő, és megalkotta mindnyájunk Golgotháját: a feleslegessé váló nem feleslegek kényszerű modellt álltak a képhez...

És szüntelen szálltak az arcok: az INRI feliratos semmibe szálltak, Krisztus és Káin — egy irányba.

Micsoda kompozíció volna — micsoda kompozíció — és néhány tébolyult koponya újra gyürkőzik, hogy ezt a fenséges mozgást: a mát, megörökítse mindössze hárommilliárd érrendszer ecsetje szükséges, s az éjszaka feketéje, vérharmat, hamuréteg alapszín (csontszárazon billenő csont-tulipánok, fekély és seb őszirózsák könyörögnek: húscsapatok üszkös halmaza alól, dölyfös hamu alól hatástalan, elhaló jajszó: a semmi sikolt — sehova hallik...)

Micsoda kompozíció... Az anyagelmélet illetően bizonyosága — mindössze néhány gombnyomással...

(A hatáskeltés terén az alkotók még bizonytalanok...)

Krisztus és Káin egy irányba... minden kép

Krasznahorka büszke vára

A vár újabb kori hírét Jókai Mórnak köszönheti, aki „A löcsei fehér asszony” c. regényében foglalkozik Krasznahorkával. Népszerűsítéséhez még a „Krasznahorka büszke vára” c. dal is hozzájárult. A tárogatósdal nem eredeti kuruc nóta; 1906-ban a Rákóczi-hamvak hazahozatalakor egy Andrássy grófné szerezte.

Szlovákiában, hat km-re Rozsnyótól keletnek, a Csereposnya völgye fölött, kúp alakú kopasz kőszirten emelkedik — a kuruc harcok dalaiban is sokszor megénekelte — Krasznahorka, a teljesen épen maradt középkori várak egyike.

Gyönyörű erdőcske = a Krasznahorka név Mikszáth fordításában. Kecses tornyival, magas falával, a hegytetőn olyan, mint az óriáskirály fején a korona. Gyermeki képzeletünk is ilyennek látja az igazi várat. A vár bejárata előtt tekintenek le a völgybe az ún. Bebek-ágyúk, amelyeket 1545—95 között öntöttek, s közülük kettőt, még az 1848—49-es szabadságharcban is használtak a honvédek.

Három időszakban, három család építette: a Máriássy-, a Bebek- és az Andrássy-család.

1320 körül, az Anjouk korában, a szepesi származású Máriássy-család kezdte megalkotni a szepes—gömöri kereskedelmi út védelmére, tekintettel a kör-

nyék gazdag ércbányáira. Kezdetben csak egytornyú kis erődítmény volt. Az évszázadok során egyre nagyobbodott, szépült s vált mind erősebb várrá.

1341-ben Castrum Kraznahorka; 1426-ban Craznahorka és 1472-ben Kraznahorka néven szerepel az egykori oklevelekben.

A várban levő múzeum manapság naponta megtekinthető. Kívánatra magyar nyelvű vezetést is biztosítanak. Belépve rögtön szembetűnik, hogy emberöltőkkel korábban még grófok lakták; a Székelyföldről származott csikszentmihályi és krasznahorkai Andrássyiak utódai. Ma is látható konyhájuk mellett ebédlőtermük is. A zegzúgos lépcsőket járva le-lehajolva a várfalak tövében: rég volt várkisasszonyok kiskertjének illatos virágjait szagolhatjuk meg. Jókai is — amikor „A löcsei fehér asszony” c. regényéhez adatokat gyűjtve, dr. Maurer Arthúr főorvossal a várban járt — megállapította, hogy a várfal melletti keskeny földterületen volt a várkisasszonyok virágoskertje.

Krasznahorka 1676—1719 között Gömör vármegye székhelye volt. A rozsnyói országgyűlés idején II. Rákóczi Ferenc fejedelem a vár emeleti termeiben lakott. Krasznahorka különös szerencséje, hogy 1711 után a bécsi haditanács nem

romboltatta le, mert csak kastélynak, s nem várnak minősítették. Így maradt meg ma is látható reneszánsz formájában. 1906 óta vármúzeum van benne, amelyet gróf Andrássy Dénes alapított: „Mérhetetlen szeretetem és hálás mély kegyeletem ereklyévé avatta a siron túl is változatlan hűséggel imádozott drága jó nőmnek e helyiségekben összegyűjtött emléktárgyait.”

A vármúzeumban: egykorú konyha szabad tűzhellyel, szabad kéménnyel; női teázó, falán II. Rákóczi Ferenc felesége, Amália Sarolta képe, alatta børszék, mely imázsamolynak is használható; zeneterem, különféle régi hangszerekkel, közöttük jó karban megmaradt régi tárogatókkal, az egykori hangszerkészítők képeivel.

Az egymásba nyíló termek falán több családi arckép van felfüggesztve: Andrássy István, a kuruc generális, Lócse város parancsnok kapitánya és neje, Serédy Zsófia, valamint István öccse: Andrássy Miklós, a krasznahorkai várkapitány. Korponai János kuruc huszárkapitány és a szépasszony: Korponai Jánosné, a „löcsei fehér asszony”. (Valamennyien a Jókai-regény hősei!)

Egyéb képek közt I. Napóleon császár neje, Mária Lujza s fiúk, (a Sasfiók) a reichstadti herceg, osztrák káplári egyenruhában; és Mária Terézia is.

A képeken kívül ritka szépek és értékesek a bútorok (pl. a Rákóczi-féle, nagy álló szekrény), valamint a XIX. századi női divatruhák: századok kézműipari remekei. Szembetűnők

még a diszes és nagybecsű, régi magyar majolikakályhák is. A lakosztályok ajtaja fölött márványtáblák feliratokkal. Az egyik vörös márványtábla vésett szövege: „Vándor! Állj meg e szent helyen, mely a legnemesebb nő igaz mintaképének, Andrassy Franciska grófné érdemeinek megörökítésére van szánva. A lelki nagyság örök — minden más mulandó. Környezze azért az Ő ereklyéit az ideálokért lelkesedők tisztelete.”

Mielőtt az öreg falépcsőkön az emeletre indulnánk, a fegyverterem vitrinjeit láthatjuk, bennük elefántcsonttal díszített ijjakat és ágyúmaketteket. A vár kinzókamrájának berendezett átjárójában van egy középkori deres, eredeti vasalással, s két bivalybőr tömlő is, melyekkel a vár kútjából húzták fel a vizet. Fent áthaladunk a Rákóczi-traktus első helyiségén, melyben a várórség tartózkodott. Néhány diszes terem következik, majd a látványos lanácsterembe érkezőnk. A tanácskozással terítője a kuruczászló mintái szerint készült. Feltűnik a diszes székek különböző magassága, hogy helyet foglalva az alacsonyabb vagy magasabb növésű uraságok egyforma magasságúnak látszódnak. Az ódon ablakokon kitekintve, pompás panorama tárul fel.

Több szinttel lejjebb, diszes, vasrácsos kapun át, a sziklába vésett nagy családi sírboltba jutunk. Tizenhatan vannak itt eltemetve; négyen, a falba. A remekbe szabott szarkofág mögötti márványtáblák egyikén gróf Andrassy Aladár nevét

jegyzem meg, aki — a felirat szerint — 1848/49-es honvéd őrnagy is volt. A családi kriptához csatlakozva találjuk az egyszerű, reneszánsz-barokk berendezésű, családi címerekkel ékes várkapólnát. Az üvegkoporsóban Andrassy István löcsei várkapitány feleségének, Serédy Zsófiának mumifikált teteme látható. A koporsó melletti falon egy 1739-ből származó Fekete Madonna kép függ.

Az ősi vár lábainál, a kassai országút mellett áll a nagyméretű szecessziós Andrassy Mauzóleum, amelyet a jótékonyágáról ismert Andrassy Dénes gróf 1903-ban emeltetett a felesége és maga részére egymillió aranykoronás költséggel. Az épület és a hozzá csatlakozó impozáns park ugyancsak megtekinthető. Andrassy Dénes 1866-ban vette feleségül az akkor 31 éves cseh operaénekesnőt, Hablavecz Franciskát, aki akkor a bécsi opera énekeseként volt. 36 évig élt együtt gyermektelen házasságban. Tettét nemcsak szülei, de az egész család lekicsinylőnek, a nemesi feudális szokások megsértésének tekintette, mivel nőjét polgári családból választotta. A ma is látványosságot nyújtó mauzóleum híven tükrözi a századforduló építészeti fejlődését. A müncheni művészek a belső teret igazi tartalommal, az építőképészeti, a festői és a szobrászati alkotások rendkívüli összhangjával teremtették meg. Díszítésére féldrágaköveket és a világon fellelhető csaknem minden márványfajtát felhasználtak. Legértékesebb a márványmozaik oltárkép, mely tö-

kéletes térhatást keltve ábrázolja Szent Franciska portréját. A kupola gyönyörű mozaik díszítése, a márványbélelés és a művészi oltár közül emelkedik ki a két fehér (laasi) márványszarkofág. Jobb oldalon nyugszik Franciska és bal oldalon a férje, Dénes. A szarkofágok az ókereszténység és a szecesszió elemei motívumainak kompozíciója. Félhomályban a kupola fémoxidokkal is díszített egésze csodálatos látvány. Az építőművészet, a szobrászat és díszítőművészet (pl. aranyművesség) együtteséből alakult ki e mauzóleum, mint páratlan művészeti alkotás. Kívül, a bejárat fölött, az Andrassy-család címere. A címer alatt Dénes jelszava: Non videri sed esse. (Nem látszani, hanem lenni.) A fehérén tündöklő mauzóleum udvarán „a hű kutya”, egy tacsó bronzszobra és a madáritató, Stróbl Alajos alkotása.

A löcsei fehér asszony legendája

Aki Krasznahorkán a várkapólnába lép, egy valahai Andrassy-feleséggel találkozik, aki több, mint 200 éve halott. Üvegkoporsóban, fekete selyemruhában nyugszik múmiaként, Andrassy Istvánné Serédy Zsófia. Fél karját holtában is magasra emeli.

A legenda úgy őrzi, hogy neki a löcsei fehér asszony volt a vetélytársa, a híres szép asszony, Korponay Jánosné Géczy Júlianna. Úgy mesélik el történetüket, ahogy az Andrassyak családi hagyománya tartotta, s ahogyan ők Jókainak elmondták.

II. Rákóczi Ferenc szabadságharca idején Andrassy István volt Lőcse város parancsnok kapitánya. Ekkor Andrassy Istváné volt Krasznahorka vára. Andrassy Lőcsén lakott, felesége két gyermekükkel (Ferenc és József) Krasznahorkán. Andrassy István Lőcsén szeretett bele Korponay Jánosnéba. Korponay János, mint kuruc huszárcapitány éppen messzi tájakon hadakozott. A regényes történet szerint: a szép asszony, Korponayné vette rá Andrassy Istvánt, hogy adja át a labancnak Lőcsét. Ez volt a szerelem ára.

Krasznahorka várában ez alatt Andrassy István öccse, Miklós volt a várkapitány. Híven őrizte sógornőjét, Serédy Zsófiát és a két kis gyereket, Ferencet, s Józsefet. Dervisgenerálisnak nevezték Andrassy Miklóst, mert szerzetesi csuháját cserélte fel vitézi öltözékekkel, s mert török tatárok is szolgáltak a seregében. Közben kósza hírek jöttek Andrassy István lőcsei szerelmeskedéséről. Hitte is a feleség, nem is. Ha bánkódott rajta, csak titokban bánkódott, kis fiai ne lásák. Nevelte őket jóra, szeretetre. Nevelte azonban őket Miklós nagybátyjuk is, harcra, vitézi sorra. Remekül ülték meg a lovat, bántak puskával, karddal, végül apró ágyúval is, mert kis ágyút is öntetett nekik a dervisgenerális. Azzal tanultak célba löni naponta a vár ormáról lefelé.

A kósza, bizonytalan hírek után egyszer csak megérkezett a bizonyosság: a krasznahorkai várúr, Andrassy István föladta odaát a Szepességben Lőcse vá-

rosát. Nem a kurucoké már a híres székváros, hanem a németé, a bécsi császáré. Üzente is Andrassy István, hogy két hét múlva átjön Krasznahorkára is. Öccsével és feleségével Krasznahorka átadásáról kíván értekezni. Visszaüzenték neki Lőcsére, hogy a felesége Krasznahorkán belebetegedett a megannyi hírbe. És azt is üzente — éktelen haragra gerjedve — Andrassy Miklós dervisgenerális, Rákóczi fejedelem hív embere, hogy be ne merje tenni a lábát Andrassy István a saját várába, mert ágyúval tisztogatja előtte az utat.

Üzente vissza Andrassy István: megy ő Krasznahorkára, csak azért is.

Jött is az ígért napon. Amikor a köd felszállt a völgyben, s a hegytetőn előtört a nap-sugár, lám ott hajtatott már odalenn az úton négylovas hintáján, díszes huszároktól kíséretetve a várúr. Messziről látták a vártoronyban figyelő örök, miként porzik az út.

Sápadt arccal, gyöngyöző homlokkal feküdt odabent az asszonyszobában a feleség, Serédy Zsófia, már sóhaja is alig hallatszott. Mellette térdelt kisebbik fia, József.

A dervisgenerális a várkapu elé vontatta a kölyökágyút, puskaporral, golyóbissal, fojtással tömte. Hosszú vasnyelen égő kanócot nyomott kisöccse, Ferenc kezébe.

— Ellenség érkezik! — mondta — Labanc!

Közeledett az apa fölfelé a meredek úton. Alakja mind láthatóbbá vált. Kihajolt a hintájából és intett feléjük.

— Lőj! — parancsolta most Andrassy Miklós. — Áruló ez!

A kölyökágyú elpukkant. Magasra csapott a füstje, s a golyó szétverte a hintó hátát. Andrassy István sápadtan, sértetlenül maradt benne. A lovak ágaskodtak, a hintó recsegett. Andrassy Ferencke kezében lobogott a kanócos fáklya.

— Még egyszer! — parancsolta a generális.

A kis Ferenc halotthalványan ejtette ki kezéből az égő kanócsnyelet.

— Valaki sikoltott, s megfogta a kezem — mondta döbbenetben.

Az anya, Andrassy Istvánné Serédy Zsófia sikoltott odabent utolsó, s emelte fel védőn a kezét. Mert még halála percében is szerette az urát, s még akkor is óvta a fiát, nehogy megölje az apját.

Az apa odalenn a hintóban mindezt nem hallotta. Csak a fiát látta, csak a hintaja bilent meg. Odaszólt a kocsisnak:

— Hajts, de vissza!

Zihálva kaptattak az előbb fölfelé a lovak, ahogy megfordultak, könnyedén vágattak lefelé. Elnyelte őket a por, a messzeség.

A várkapolna harangja most kondult meg.

És Andrassy Istvánné úraszony karja örökre úgy maradt.

Forrásmunka: Szombathy Viktor: Száll a rege várról várra. Szlovákiai vármondák. (Madách, 1979.)

Dr. Domonkos János

KEYVAN DAHESCH

„Meg”halljuk az állatokat

A frankfurti állatkert speciális segítséget ajánl fel gyengénlátóknak és vakoknak.

„Egy képekkel teli világban azoknak, akik nem láthatják, nehéz pótolni a hiányzó látás-élményeket. Mégis újra és újra meg kell próbálni, hogy ezeknek az embereknek a környezeti behatásokat más érzékszerveiken keresztül közvetítsük” — így okolta meg Hilmar Hoffmann, Frankfurt város kulturális tanácsosa azokat a fáradozásokat, amelyeknek a célja látássérültek és vakok számára a természet, az állatok érzékelése és a művészet átélésének megkönnyítése és ezáltal több kultúra nyújtása. Hiszen a „kultúrát mindenkinek” követelése, amelynek előharcosaként Hilmar Hoffmann a Szövetségi Köztársaság határain túl is nevet szerzett, felfogása szerint kifejezetten magába foglalja a kisebbségeket is, még ha kis csoportokról is van szó.

Ezekből a megfontolásokból kiindulva Frankfurt városa 1983 tavaszán tapintható kártyákat csináltatott a Pálma-kertről és azokat egy a fenti kulturális intézményről tájékoztató füzetrel együtt pontírásban kiadta ingyenesen a látássérült látogatók számára. Az országszerte tapasztalható kedvező visszhang arra indította a kulturális osztályt, hogy további efféle segítségnyújtásról gondolkodjon. Következő lépésként az állatkert látszott megfelelőnek.

És íme, Hilmar Hoffmann, aztán Richard Faust, az állatkert igazgatója és Rosel Kirchschofer biológianő nagyobb csomagot mutatott be, amely speciális segédeszközöket tartalmazott látássérültek számára. Van benne egy tapintható alaprajz vakírásban készült magyarázatokkal, egy állatkerti kalauz — ez magnókazettára olvasva és/vagy pontírásban is kapható — és egy „akusztikai körséta az állatkertben” bejárt szott állathangokkal ugyancsak magnókazettán. Az alaprajz ezenkívül különböző színekkel is jelölve van, hogy a gyengénlátók is tudjanak vele mit kezdeni. Azok, akik nem tudnak könyvet olvasni, a kazetták segítségével tájékozódhatnak az állatok világában.

Bel- és külföldi nemlátók is megrendelhetik ingyenesen az alaprajzot és a pontírásban készült magyarázatokat. Ugyancsak ingyenesen kölcsönözhetik mintegy hat hétre a pontírású állatkerti kalauzt és a kazettákat, de meg is vásárolhatják önköltségi áron. Az állatkerti látogatásnak ily módon történő alapos otthoni előkészítésével — így gondolják a kezdeményezők — a látássérültek hatásonként átélhetik az „állatparadicsom”-ban történeteket. Számukra egy tapintható állatmodell fogja megkönnyíteni a „felfogást”-t, ezt a főbejárat-

nál állítják fel néhány hónapon belül.

„A vakiskolák növendékeinek látogatásakor hosszú évek során gyűjtött tapasztalatok azt mutatják, hogy a vakok abból, amit az állatokkal, növényekkel és bonyolult tárgyakal kapcsolatban nem láthatnak, hallás, szaglás és tapintás útján igen sokat megértenek” — mondotta Hilmar Hoffmann. További terve, hogy „tapintható és illatos kert” segít berendezni a Pálma-kertről, és hogy egy háromdimenziós műalkotásokból összeállított kiállítást hoz létre.

(Megjelent a *Blindenselbsthilfe* 1985. márciusi számában. Fordította: Pálfi Ferenc.)

GÖRGÉNYI MIKLÓS

Moon írógép

A BBC World Service rádióállomás nemrég riportot közvetített, március második hetében pedig az „Új ötletek” (New Ideas) című figyelemfelhívó műsorában beszélt arról, hogy fiatal feltalálók tavaly egy pályázatra írógépet konstruáltak a Moon írásrendszerhez.

Mint ismeretes, az első jelentős vakírást a francia Valentin Haüy dolgozta ki a múlt század elején. Változtatás nélkül a megszokott latin betűket préselte papírba, kétféle méretben nyomdai úton. A szem számára problémamentes betűformák tapintással csak nagyon nehezen ismerhetők fel: különleges ügyességre és óriási gyakorlatra volt szükség.

Louis Braille — néhány év-tizeddel később — összehasonlíthatatlanul könnyebben kezelhető rendszert alkotott. Ettől kezdve tudnak a vakok írni is, nemcsak nyomtatott szövegeket olvasni.

Úgy tűnik azonban, hogy a meglehetősen absztrakt pontírást világviszonylatban kb. csak a vakok 10 százaléka tudja tökéletesen elsajátítani, és ezek is csak két-hároméves gyakorlással.

Ennek a helyzetnek az ismeretében és a Haüy-írás sikerelenségén okulva dolgozta ki dr. William Moon angol jogász 1847-ben az Moon-írást. Jeleit a latin betűkre alapozta; a könnyen felismerhető betűkön — pl. c i L o u v z — nem változtatott, mindössze a lehetőség határáig egyszerűsítette őket. Az így könnyen felismerhetővé tett jeleket különböző irányokba forgatva újabb jeleket kapott, melyek még némileg emlékeztetnek is a megfelelő latin betűkre, pl. a „V” jele fejre állítva „A”, hegyével

balra „K”, hegyével jobbra „X”.

Ezt az írásrendszert — Moon úgy találta — az idősebbek és szerényebb képességűek is néhány hét alatt elsajátíthatják. Elterjedni mégsem tudott, pedig — a Braille rövidírásból vett ötletekkel még saját rövidírást is megalkotta; ma szinte kizárólag csak Nagy-Britanniában „él”, ott azonban havonta rendszeresen jelennek meg teljes regények, rövidebb elbeszélések, cikkátiratok stb. Moon-ban, de készítenek jelzett játékkártyákat és ünnepi üdvözlőlapokat is.

A Moont eddig csak nyomdai úton lehetett meglehetősen szak tudást igénylő, fáradságos munkával előállítani. A most már sorozatban gyártott írógép tompavégű fémtűvel (mint a pontozónk) műanyag fóliába „vési” a vonalas szerkezetű vagy kerek ívű jeleket. Így megvalósult a Moon feljegyzés, levélírás stb. régi vágya. A készülék ára 300 font, egy szerényebb jövedelmű dolgozó másfél-kétheti fizetése.

cig terjedhet, csak az egyik oldalon van. A legbelső kör legalább 50 mm átmérőjű, a legkülső legfeljebb 116 mm; tehát ebben a 33 mm-es sávban helyezkedik el a több mint egy órányi zenei anyag. Ez a lemez is műanyagból van préselve, de ez az egyetlen dolog, melyben hasonlít a hagyományos hanglemezhez.

A prés minta alapjául szolgáló „mesterfelvételt” korunk másik mindentudója, a lézer rajzolja fényérzékeny anyagra. A bináris számok 1-esei és 0-i hosszabb-rövidebb fényimpulzusok, pontok és vonalak formájában rögzülnek. Magán a lemezen kisebb-nagyobb bemélyedések, angol elnevezéssel „pit”-ek láthatók (crös mikroszkóp alatt), melyek úgy hatnak, mint becsapódások nyomai. Préselés után a műanyagra lehetővékony alumíniumréteget gőzölögtetnek, hogy a felszín tükrözőn, majd az egész kemény, átlátszó, védő lakkréteggel vonják be, így a kész lemez ezüstös színű. Mindez a műtökre emlékeztetően steril, pormentes körülmények között, kínos technológiai fegyelemmel zajlik.

De nemcsak a lemez, hanem a megszólaltatására szolgáló játszó alapelve is megváltozott. Nem tű és mechanikus kar tapogatja le a barázdákat, hanem egy 1 mikrométerre (ez a milliméter ezredrésze) nyálábolt lézersugár, mely a vörös oldalon éppen kívül esik a látható fény tartományán (hullámhossza 0,8 mikrométer). Az ezüstös felület gödröcskéiről visszaverődő lézerefényt egy prizma fényérzékelő elektromos eszköz-

GÖRGÉNYI MIKLÓS

A megújult hanglemez

III. rész:

A gyökeresen új és más

„Compact disc”.

Húsz év kísérletei után született meg a Philips kutatólaboratóriumában a teljesen digitális hanglemez, a „kompakt

diszk”, röviden C.D. (1981). A hannoveri PolyGram cégnél néhány hónap alatt gyárat szerveztek és felszerelésére 82 végéig 30 millió márkát költöttek. A fonotechnika új gyermeke volt a 83-as berlini Funkausstellung egyik szenzációja és ma már a magyar üzletekben is kapható a HCD-jelű Hungaroton C.D. (ez is Hannoverben készül).

Ez a korong mindössze 120 mm átmérőjű, 1,2 mm vastag, közepén 15 mm-es lyukkal. A felvétel, melynek hossza 70 per-

re vetíti, melyben ez a lüktető fény elektromos lüktetést kelt. Ez a lüktetés a digitálisról analógra alakító áramkörben azután visszanyeri eredeti hullámalakját. Ezt a szokásos módon felerősítik és a hangszórókból megszólalhat a zene.

De milyen zene?!... Az élvezet már az első pillanatokban megkezdődik: nincs kattanás, sercegés, surrogás, csak teljes csend és megcsendül az első hang — kristálytisztán, torzítatlanul, sosem hallott dinamikával.

Az átvitt hangfrekvencia 2 és 20 000 Hz között van; ehhez a feldolgozás során 44 100 mérestr végeznek a jelen másodpercenként és ennyi mérés számértékét rögzítik 16 jegyű bináris számok formájában a lemezen. Ez az átvitel kb. 25 százalékkal haladja meg a legjobb URH-adás átvitelét.

A zaj-jelviszony, a haszontalan és hasznos jelek aránya 96 decibel; másként kifejezve, a zaj és jel aránya jobb, mint 1:60 000.

Ugyancsak 96 decibelre adják meg a dinamikát is. A leg halkabb, de a zajból még jól kiemelkedő hang és a legerősebb, még tisztán átvitt hang aránya is 1:60 000.

Nem kell külön bizonygatni, hogy nincs olyan elektroakusztikai berendezés, melyet egy bekötött szemű ember (hogy vakokról ne is beszéljünk) összetévesztene élő zenekarral. Az átvitelt mégsem érdemes fokozni. A 20 000 Hz feletti hangokat senki sem hallaná, legfeljebb a kutyák és a denevérek. Az élő koncert 120 decibeles dinamikáját (ez millió-

szoros viszont jelent) azért nem kell átvinni, mert az átlagember a legritkább esetben hallgatja lemezeit hangversenyterem-méretű sokezer légköbméteres helyiségekben, márpedig a kb. 30—40 légköbméteres lakószobában milliószoros dinamika elviselhetetlen lenne.

Ez a lemez nem kopik: tízezer lejátszás után is ugyanolyan új, mint először, épp úgy, ahogy egy (látók számára) nyomtatott könyvet is akárhányszor szemmel végigolvashatnak, — a nyomtatás nem kopik.

Porosodásra, ujjlenyomatokra, karcolásokra a C.D. nem érzékeny. Sokan, akiket idegesített a hagyományos hanglemezzel való óvatosság, most örömmel lemezeznek. Az analóg lemezen egy porszem, egy szőrszál, egy mikroszkópikus pihe ugyanúgy megdobja a tűt, mint a barázdák finom fodrai, ezért hallható a „piszok”. A C.D.-n a karcolás vagy szennyeződés módosítja ugyan a visszavert lézerefényt, de a módosítás nem értékelhető számjegyként, ezért a visszaalakító áramkör nem veszi tudomásul, hanem a kiesett részt interpolálja, a hiányzó adatot megpróbálja a szomszédos adatokból kikövetkeztetni, kipótolni. Hibajavítás során a maximális zavarzóna 3500 bitre — ez a lemezen kb. 2,4 mm terjedhet. De a hibajavító és interpolációs tevékenység kombinációja összesen 12 000 bitet képes elfogadni, hallhatatlanná tenni; ez 8,5 mm-nek felel meg a lemez felszínén — de ekkora szennyeződés talán már mégsem kerül rá.

A letapogató lézersugár másodpercenként 1,12—1,40 m-es utat fut be. A lemezt 500—200-as percenkénti fordulatszámmal egyenáramú motor forgatja, aminek szabályzó jelei szintén a lemezen vannak és így a fordulatszám kvarcpontosságú.

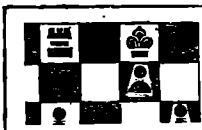
Ezen kívül a lemezjátszók teljesen automatikusak: ráhelyezés után a lemezt elnyelik, beavatkozni, a forgó koronghoz hozzányúlani nem lehet. Minden lemezen tartalomjegyzék van, melyet a készülék először kiolvas és ezután várja utasításainkat, hogy mit akarunk hallani, kihagyni, ismételni stb.

A C.D. híveinek tábora egyre nő. Az első C.D.-t 82-ben gyártották, 84 végéig 14 millió darab készült belőle. 84 májusában 1500 cím szerepelt a katalógusokban. Havonta kb. 200-zal gyarapszik ez a szám. A birtokomban levő Hungaroton jegyzékben 29 cím szerepel.

Mi lesz a következő lépés?

1985. szeptemberében a BBC World Service rádióállomás tudományos híradójában („Science in Action”) riportot hallgattam a Philips Elektronikai Laboratórium egyik kutatójával.

Bevezetőül elmondták, hogy a népszerű „Commodore 64” házi számítógépbe kb. 32 000 karaktert (betűt, számjegyet, jelet, szimbólumot) lehet beírni, ennyit képes egyszerre befogadni. Mágneskorongos külső tárolóval a memória 1 millió karakterre bővíthető. (32 000 karakter — ha szövegtározásban gondolkozunk — nem túl sok: jelen folyóiratnak kb. 40 oldalát lehetne ott rögzíteni.)

Mivel a C.D. digitális anyagot hordoz, minden további nélkül alkalmas arra, hogy számítógéppel olyan rendszert alkosson, melyben a C.D., a tározó és a házi számítógép a tározott szövegből azt a szakaszt hívja le egy képernyőre néhány másodperc alatt, amelyet a géptől kérnek.

Egy jól megtermett szótár — a kutató szerint — 11 millió karakterrel írható le; a C.D.-re 600 millió karaktert lehet felvinni. Nem tévedés: a kutató kiemelte, hogy ez 55 nagy szótár anyagának felel meg.

Képzeld hát el a következőt: lézeres lemezjátszónkon a szótár-C.D.; ez össze van kapcsolva egy mikroszámítógéppel és képernyővel. Beírjuk azt a szót „ship” és gombnyomásra néhány másodperc múlva a képernyőn megjelenik a ship szócikkje. De nem csak ez, hiszen a C.D.-re ennél sokkal több fér! Megjelenik a szó teljes etimológiája, a fogalom képe, rajza, sőt utasításunkra a gép fennhangon kimondja a szót.

A kutató így fejezte be: „Ez annyira új felhasználása a C.D.-nek, hogy még nem is tudjuk felmérni a lehetőségeket. De a megvalósulásnak nincs különösebb akadálya, mert egy meglévő iparra épül. Bizonyos, hogy a könyv fogalmának teljes átértékelése előtt állunk.”

(Adataim a „Philips Revü 1984-85” c. kiadványból, valamint az NSZK-ban megjelenő magyar nyelvű „Profil” c. folyóiratból származnak.)

V É G E

JORDAN MLADENOV

Tizenkét merész ember

Médeia, Motrisza, Győztes és Poroszka — olyan nevek, melyeket sohasem fog elfelejteni az a 12 világtalan férfi, illetve nő, aki az ország különböző részeiből azért érkeztek a Pazardzsik városában levő „Észak” agrár—ipari komplexum lovászati telepére, hogy megtapasztalják: mit jelent a lovaglás gyönyörűsége. Ez, a múltban oly hagyományos sportág és művelése a vak emberek számára elérhetetlen volt — egy álom, ami aligha válhatott valóra. Van-e egyáltalán olyan köztünk, akit hidegen hagy, ha vágatózó ló dobogását hallja? Nemigen. Ám a vakok hogyan gondoljanak a lovaglásra...?

Két—három évvel ezelőtt beszámoltunk róla, hogy külföldön nem látó egyének is nyeregbe ültek. Plamen Rangelovnak, a Pazardzsik megyei szervezet volt elnökének akkor támadt az az ötlete, hogy mérjék fel: érdeklődnek-e a szervezet tagjai az efféle sportolási lehetőség iránt. A múlt évben kérdőívet bocsátottak közre. Kiderült, hogy sok fiatal szeretne lovagolni. Később kicserélődött a vezetőség, s így a kezdeményező az új elnök, Ljubomir Velkov lett.

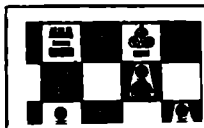
Az első dolga az volt, hogy elmenjen a Pistigovo nevű faluban található lovászati telepére. Ott mereven elzárkóztak attól, hogy vak embereket tanítsanak lovagolni. Elutasítás várta az „Észak” agrár—ipari komplexumban is. Nincs jo-

gunk, hogy bárkinek is szemrehányást tegyünk ezért a hitetlenségért. Az emberek általában nem ismerik a vakok lehetőségeit, és nem tudják, hogy mekkora kockázatot vállalnak, ha igent mondanak a velük való foglalkozásra. Ezzel vége szakadt volna mindennek, ha Velkov nem kereste volna fel a Bolgár Testnevelési és Sportszövetség Pazardzsik megyei illetékeseit ez ügyben. A szövetség helyi tanácsának elnökhelyettese elhatározta, hogy segíteni fog: elmegy az „Észak” agrár—ipari komplexum lovászati telepére. A küldetés sikerrel végződött. A telep vezetője beleegyezését adta a vak és gyengénlátó emberek „beiskolázásához”. Fiatal munkatársai, Nenko Angelov és Georgi Georgiev lelkesedéssel fogadták az ötletet.

— Türelmetlenül vártuk az első foglalkozás napját — meséli Nenko Angelov. — Biztosak voltunk benne, hogy minden sikerülni fog. Itt már kicsi gyermekeket is tanítottunk lovagolni, akik még sohasem ültek nyeregben. Az ő esetükben sem volt kisebb a kockázatvállalás, mint a mostani nem látó résztvevőkében. Izgatottan vártuk hát a merész jelentkezőkkel való találkozást.

Georgi Georgievben volt egy kevés kétkedés, de ő is azon volt, hogy segítsen eme nem mindennapi amatőr lovasoknak.

Október 13-án, egy hűvös, szeles délután a tanfolyam

résztevőinek fele (5 fiú és 1 lány) ott várta a telep előtt elterülő füves réten, hogy kihajtsák a megüledő lovakat. A fatalisták szerint a 13-a nem a legmegfelelőbb dátum ahhoz, hogy az ember nekivágjon egy ilyen, nem teljesen veszélytelen dolognak. Valójában mitől is kell tartani? Még azok számára is, akik egyáltalán nem értenek a lovagláshoz, világos, hogy mit jelent, ha valaki egyszer leesik a lóról. Történiék ez az állat haladtában, amikor az maga is megriad, máris gyászos lehet az esés következménye. Sietek hozzátenni, hogy mindenkinek — attól függetlenül, hogy milyen a látása — fel szokták hívni a figyelmét a rá leselkedő veszélyekre. Nemcsak a kezdőknek jár ki az intelem; a haladóknak úgyszintén vigyázniuk kell saját testi épységükre. A ló olyan, mint egy fék nélküli motorkerékpár.

Megkérdeztem Jordan Szpaszovtól, érzékeli-e az állat, hogy nem látó ember tartja a gyeplőjét.

— Még mindig nem vagyok ezzel tisztában — magyarázza. — Egyben azonban biztos vagyok: a ló észreveszi, amikor tapasztalatlan lovas ül a hátán. Ha nincs ott az oktató, úgy az állat könnyen engedetlenkedhet is.

A kezdők számára a derültség egyetlen forrása — az oktató jelenléte. Az ő személyében van a veszélytelen lovaglás biztosítéka. Így hát tiszta szívvel mondhatjuk Nenónak, GeorGINak és Dancsónak: „Bravó, fiúk! Köszönjük, hogy volt hozzá kedvetek, hogy bevezettek bennünket ennek a szép

sportágnak a titkaiba. Hangsúlyozom: „volt kedvetek”, mert, ha nem lett volna meg a jó szándék, senkit sem lehetett volna kötelezni.

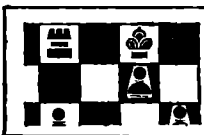
Most pedig a résztvevőkön a sor. Átadom a szót, ha lehet, Pavel Csemisanovnak (teljesen világtalan), hogy személyesen számoljon be az első foglalkozás nyújtotta élményeiről: „Olyan érzés töltött el, mint amit akkor tapasztaltam, amikor először ültem repülőn — egy kis félelem, némi kíváncsiság, csöppnyi öröm... Azt gondoltam magamban: ahhoz, hogy a ló elvigyen valamerre, fel is kell ülnöm rá. Kiderült, hogy nem olyan rettenetes dolog. Az elején nem voltam összhangban a lóval. Körülbelül fél órára volt szükségem, hogy megszokjam járásának az ütemét.” Zlatka Dimitrova pedig azt mondja, hogy először megijedt attól a magasságtól, ahol hirtelen találta magát. Hogyne ijedt volna meg, amikor Motrisza háta 170 cm-re van a talajtól. Ha ehhez még hozzáadjuk az emberi test magasságának a felét, az már ugyanolyan, mintha egy szoba falának tetejéről szemlélnénk a környező világot. Jordan Dimitrovoč a kezdeti foglalkozások anyaga arra emlékeztette, hogyan szerez a kicsiny gyermek jártasságot bizonyos dolgokban. Már a legelső nap végére elégedettséget érzett mind-egyik résztvevő; másnap reggel pedig enyhe lábtáji izomlással ébredtek.

A tanfolyam programját hét napra tervezték. Kezdetben az oktató vezette a lovat, azután hosszú pányván tartotta az állatot, az pedig körbe járta őt.

A legnagyobb, végső eredmény a szabad tereplovaglás volt: szokványos poroszkálás, majd ügetés. Ekkor a kantárszár már a nem látó lovas kezében van, aki maga irányítja a lovat, mi-alatt arra törekszik, hogy a többiekkel egy oszlopban maradvá haladjon. Ennyit ölelt fel egy hét programja, ami nem kevés, hiszen többet a látók tanfolyamain sem oktatnak hét nap alatt.

Továbbra is sok kérdőjel maradt. Például, hogyan folytassuk — úgy, hogy az egyes csoportokba válogatás nélkül osztjuk be az embereket, vagy úgy, hogy a kiválasztott résztvevőkkel mélyítjük el a munkát. Ha a második változatot tartjuk üdvöztetőnek, el kell döntenünk azt a kérdést, hogy meddig hatoljunk e sportág rejtelmeibe. Íme Jordan Szpaszov véleménye: „Elégedett vagyok a tanfolyammal. Úgy gondolom, hogy a továbbiakban az oktatásba bekapcsolhatunk néhány olyan gyakorlatot is, amelyeket a tényleges lovaglás ideje alatt kell végrehajtani. Egymástól egyenlő távolságra levő akadályokat állíthatunk fel. Ezeket a ló a nem látó személy parancsszavára fogja átugrani.”

A lovaglás útvonala mentén esetlegesen alkalmazhatnánk egyes hangjelzéseket is, de nem lehet tudni, hogyan reagálnának rájuk az állatok. Általában minden új lépés kísérletnek számít. Más lenne a helyzet, ha megfelelő szakirodalom állna a rendelkezésünkre. Csak nagyon kevés országban van rá a vakoknak lehetősége, hogy élvezzék a lovaglás örömeit. Mindazonáltal ismeretes, hogy mi

HIRTH IGNÁC

Egy jubileum kapcsán

Húsz éves
a vakok turista szakosztálya

1966 áprilisában egy feltűnést keltő csoport haladt a Makkosmáriára vezető turistaúton. A feltűnést az okozta, hogy a csoport tagjai nem a megszokott turistabotot, hanem a vakok fehér botját tartották kezükben. Ez akkor még szokatlan látvány volt a hegyek közt, ugyanis ez volt a magyarországi vakok első szervezett túrája.

Azóta húsz év telt el és a Budapesti Vakok Wesselényi Sportkörének turistái túlás nélkül mondván, az ország minden zugát bejárták, de jártak valamennyi hazánkkal szomszédos országban is. A túrázás, a természetjárás jelentőségét ezen a fórumon nem kell külön hangsúlyozni. Fontossága a mi esetünkben az egyéb sportolási lehetőségek korlátozott volta folytán még fokozottabban érvényes. A mai civilizált

(Folytatás a 21. oldalról)

nem vagyunk úttörők ezen a téren, így van mit tanulnunk a külföldi tapasztalatokból.

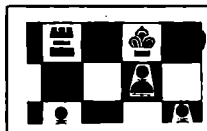
A kezdet reményekre jogosít. Ha dolgozunk a folytatáson, bátran mondhatjuk, hogy új fejezetet nyitunk a szövetségi sportéletben.

Bolgárból fordította: Vojtkó Gábor — A „Zari” (Hajnalok) című bolgár vakügyi folyóirat 1985 12-es számából.

világban, amikor az ép, látó emberek is hajlamosak az el-kényelmesedésre, nálunk ez a különféle nehézségek, akadályok következtében még sokkal könnyebben bekövetkezhet. Sokunknál szinte megoldhatatlan problémát jelent látó kísérő szerzése. Mi ugyan nem riadunk vissza a nehéz tereptől, de a veszélyes utakat kerülnünk kell. Sorstársaink számára lényegében csak a túrázás jelenti a csoportos sportolási lehetőséget. Van ugyan jól működő és szép hazai és nemzetközi sikereket elért atlétikai, csörgőlabda és sakk szakosztályunk is, de ezeknek a sportoknak az úzése nagy lemondást és kitartó munkát követel a zömében fiatalokból álló versenyzőktől. A tömegsportot nálunk is a túrázás képviseli, de ez a mi esetünkben csak szervezeten, külső és belső segítség igénybevételével képzelhető el. Mi, adottságaink korlátozott volta következtében nem tudunk csak úgy önállóan nekivágni a hegyeknek, az országnak. Nekünk ehhez jól képzett túra- és idegenvezetőkre van szükségünk. Szerencsére rendelkezünk ilyenekkel. Szakosztályunknál a legtöbb túrát a Kübler házaspár vezette, sőt a szakosztály alapításának ötlete is néhai Kübler Jenő nevéhez fűződik. Kübler Jenőné most is aktív túravezető szakosztályunknál.

Nagyon kedveltek és népesek a természetjáró túrák. Legtöbb alkalommal 30—40 fő vesz részt egy-egy túrán, de volt már 50, sőt 60 fős részvétel is. Tagjaink többsége alig várja, hogy elkövetkezzen a hét vége, és kiszabadulhasson a város szennyezett levegőjű, zajos környezetéből a természet nyugtató csendjébe. A túra közben kellemes társalgás, tréfálkozás oldja a rohanó tempójú élet okozta feszültséget és erőt kölcsönöz az elkövetkező hét munkájához, problémáinak leküzdéséhez.

A szakosztály létszáma az évek során fokozatosan növekedett. Az utóbbi években már megközelítette a százat. A XIV. kerületi szakosztályok versenyében általában az ötödik-hetedik hely valamelyikén végeztünk. Évi programjainkban fontos szerepet játszanak az országjáró és városnéző túrák is. Ezek során igyekszünk minél jobban megismerni hazánk és népünk múltját és jelenét. Vannak ugyan olyan vélemények, hogy minek utazik a vak ember, úgyse látja a tájat, a városokat, a műemlékeket és az egyéb objektumokat, művészi alkotásokat. Valóban nem látjuk, de az átlagosnál nagyobb szorgalommal, érdeklődéssel pótolni lehet az optikai információszerzés hiányát. Persze ehhez magasan kvalifikált, speciális, igényeinket ismerő és kiszolgáló tudó idegenvezetőkre van szükség. Ilyen, a szokásosnál nagyobb követelményeknek bármikor készséggel eleget tevő idegenvezetőnk dr. Sziky Lászlóné. Az idegenvezetőtől azt várjuk, hogy

láttassa velünk a bemutatandó objektumot, alkotást. Mondja el méretét, alakját, színét és egyéb fontos jellemzőit. A sok apró részletből, mozaikból végül összeáll a teljes kép. A közvetlen helyszín varázsa, a történelmi személyek használati tárgyai, a velük kapcsolatos egyéb emlékek, események bennünk is felidéznek azt a kort, amelyben éltek. A képzelőerő és a memória pedig nálunk a kényszerítő erők eredményeként az átlagosnál jobban kifejlődtek. Merem állítani, hogy az utazásoknál elraktározott tudásanyag, útiélmények kibírják a látó sporttársakkal való összehasonlítást is.

A tevékenységből nem hiányzik a múzeumlátogatás sem. A Nemzeti és a Hadtörténelmi Múzeumban egy, már 3 éve tartó előadássorozat részesei lehetünk. A szakelőadók a különféle témák részletes kifejtésére vállalkoznak és a múzeumokban levő, a témával kapcsolatos tárgyak, leletek tapintással történő megismerését teszik számunkra lehetővé. A fent említett programválasztékot TIT előadásokkal és szórakoztató irodalmi műsorokkal színesítjük.

A leírtakból látható, hogy tagjaink mindent elkövetnek környezetük jobb megismerése, az általános műveltség részét képező információkhoz jutás érdekében, annak ellenére, hogy ez egyre költségesebb szenvedéllyé válik. Azért, hogy az ismeretek befogadására kellően frissek és fizikailag edzettek legyünk, túrázunk, gyakorolunk, no meg persze azért, mert szeretjük ezt a sportágat

és jól érezzük magunkat a természetben. Nekünk ugyan az életben mindenért jobban meg kell dolgoznunk, küzdenünk, de emelt fővel vállaljuk sorsunkat.

Ezért befejezésül arra kérem látó sporttársainkat, ne legyenek előítéletekkel irányunkban, ne csodáljanak, de főként ne sajnáljanak bennünket. Higgyék el, ugyanolyan emberek

vagyunk, mint Önök, se jobbak, se rosszabbak. Segítségükre viszont időnként rászorulunk. Kérjük is Önöket, ha jártunkban-keltükben találkoznak velünk és úgy vélik, segítségük szükséges, ne mulasszák el azt felajánlani. Ha megteszik, köszönjük.

(Megjelent a Budapest Sportja 1985. VIII. évfolyam 3. számában.)

Beszámoló az 1985. évi sakk csapatbajnokságról

Az első csapatunk számára a tét az volt, hogy sikerül-e előbbre lépni az új évadban a megelőző negyedik helyek után vagy sem. Abban bízunk, hogy nem rontunk eddigi eredményeinken.

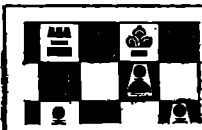
A bemutatkozás elég jól sikerült, 8,5—5,5-re vertük az MTK öregfiúkat. A MÁV ellen csak 6—6-ot értünk el, de ezután 5 győzelem következett.

A bajnokság végeredménye:

1. MAFC	91,5
2. Vakok	76
3. Szolgáltató	73
4. MTK öregfiúk	70
5. Köolaj	68,5
6. MÁV	67,5
7. Testvériség	65,5
8. Vörös Csillag	64,5
9. Erzsébeti Spart.	60,5
10. Magyar Pamut	52
11. Hidépitő	51,5
12. ÉPGÉP	51,5

Egyéni eredmények:

1. Erős Pál	11	8	72,72 ^{0/0}
2. Rév Miklós	11	5,5	50,00 ^{0/0}
3. Nemes György	10	6,5	65,00 ^{0/0}
4. Kovács Ferenc	2	0,5	25,00 ^{0/0}
5. Dénes József	9	6	66,66 ^{0/0}
6. Auffenberg Emil	11	5	45,45 ^{0/0}
7. Batthányi Béla	10	5	50,00 ^{0/0}
8. Voján István	11	9,5	86,36 ^{0/0}
9. Lévai József	11	6,5	59,09 ^{0/0}
10. Hajdú József	11	8	72,72 ^{0/0}
11. Hosszú Vilmos	11	5,5	50,00 ^{0/0}
12. Molnár István	8	2,5	31,25 ^{0/0}
13. Kreis Mihály	4	3,5	87,50 ^{0/0}
14. Wiedner István	8	4	50,00 ^{0/0}
15. Barta József	2	0	0 ^{0/0}
16. Bene János	1	0	0 ^{0/0}
17. Krabót György	1	0	0 ^{0/0}
132	76	57,57^{0/0}	

Az élen ekkor ez volt a helyzet: MAFC 62,5, Vakok 51,5, MTK öregfiúk 49, Vörös Csillag 45,5.

Sajnos ezután két kisarányú vereséget szenvedtünk el, majd jött az élen álló MAFC. Sikertült a helytállás, az eredmény 6—6 lett. Az utolsó forduló előtt továbbra is a második helyen álltunk 1,5 ponttal az MTK öregfiúk és 2 ponttal a Szolgálató előtt.

Az utolsó fordulóban legyőztük a Vörös Csillagot és így másodikak lettünk. Ez a továbbjutást jelentette. 1981 után ismét bejutottunk a budapesti első osztályba.

Voján István és Erős Pál kiváló eredményt értek el. Egyenként csak 1—1 játszmát veszítettek. Igen jó Hajdú teljesítménye is.

A csapat jobb átlagot ért el, mint tavaly, mert akkor csak 50,44⁰/₀ volt a teljesítmény. Ez a különbség jelentette a továbbjutást!

Második csapatunk ezúttal is csak „bukdácsolt”. Tavaly a VII. kerület első osztályában utolsó volt, ehhez képest a mostani utolsó előtti hely is „haladás”.

Végeredmény:

1. Csepeli Tanács II.	77
2. Művész	72
3. BKV II.	71
4. Sajtó II.	62,5
5. Spartacus Szolgálató	58,5
6. Spartacus Elektronika	47,5
7. Vakok II.	46,5
8. Terézvárosi IKV	38,5

A csoport őszi mérkőzésein teljesen felborult a rend a sok visszalépés, kontumálás miatt.

Egyéni eredmények:

1. Horváth József	10	4	40,00 ⁰ / ₀
2. Molnár István	10	5	50,00 ⁰ / ₀
3. Kreisz Mihály	7	4	57,14 ⁰ / ₀
4. Wiedner István	10	4,5	45,00 ⁰ / ₀
5. Bartha József	6	1,5	25,00 ⁰ / ₀
6. Fügedi Péter	5	1	20,00 ⁰ / ₀
7. Bene János	9	2	22,22 ⁰ / ₀
8. Sajtos György	9	2,5	27,77 ⁰ / ₀
9. Csóti József	10	6	60,00 ⁰ / ₀
10. Nyikes József	7	1,5	21,42 ⁰ / ₀
11. Krabót György	1	1	100,00 ⁰ / ₀
12. Kovács Tibor	9	5	55,55 ⁰ / ₀
13. Gubuznai Imre	7	3	42,85 ⁰ / ₀
14. Kovács József	4	1	25,00 ⁰ / ₀
15. Mundi János	10	4,5	45,00 ⁰ / ₀
16. Koczián János	1	0	0 ⁰ / ₀
17. Borbély Lajos	2	0	0 ⁰ / ₀
18. Péter Árpád	2	0	0 ⁰ / ₀
19. Galambos József	1	0	0 ⁰ / ₀
Összesen	120	46,5	38,75⁰/₀

A csapat átlaga most lényegesen jobb, mint a tavalyi 30,20⁰/₀. Egyénileg csak Csóti Józsefet és Kovács Tibort lehet kiemelni, akik 50⁰/₀ felett teljesítettek.

Harmadik csapatunk ezúttal is az V. ker. ún. hétköznapi csapatbajnokság I. osztályában játszott. Két éve ez a csapat ötödik, egy éve negyedik, most harmadik lett, tehát évenként egy helyet léptünk előre. A csapat gerincét ezúttal is az első csapat játékosai alkották.

Végeredmény:

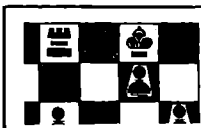
1. ÉVM I.	60
2. Vízügy I.	58
3. Vakok III.	54,5
4. K. Lombik	54
5. Halasi	43
6. MTK—VM	42
7. MÉM	40
8. Tunggram	40
9. Vízügy II.	34,5
10. Vízügy ifi	33,5
11. Pénzügymin.	33
12. MÁV Igazg.	32,5

Ez a csapat is javított átlagán, mert tavaly csak 52,77⁰/₀-ot ért el. Dicséretet érdemelnek: Erős Pál, Rév Miklós, Nemes György, Voján István, Fügedi Péter.

Szakosztályunk összesen 340 játszmát játszott. Az ebből elért 177 pont 52,5⁰/₀! Ez kiemelkedő teljesítmény, mert eddig sohasem sikerült 50⁰/₀ feletti eredményt elérnünk! Ez magyarázat az ezüst- és bronzéremre.

Mérkőzéseinken most 30-an vettek részt, kettővel többen, mint tavaly. „Újoncok” voltak: Péter Árpád és Galambos József. Átlagosan 11,3 játszmát játszottak játékosaink.

Különösen kitűntek szorgalmukkal, sakkszeretetükkel: Molnár István, aki most is a legtöbbet játszotta, 29 játszmát (12 pontot ért el) váltott 3 csapatban. Ugyancsak 3 csapatban játszottak: Wiedner István 24 játszma, Bene János 13 játsz-

Egyénileg:

1. Erős Pál	10	8,5	85,00%
2. Rév Miklós	9	7	77,77%
3. Nemes György	9	6,5	72,22%
4. Auffenberg Emil	3	1	33,33%
5. Batthányi Béla	4	1	25,00%
6. Voján István	7	5	71,42%
7. Lévai József	8	3	37,50%
8. Hajdú József	5	2	40,00%
9. Hosszú Vilmos	1	1	100,00%
10. Molnár István	11	4,5	40,90%
11. Wiedner István	6	3,5	58,33%
12. Fügedi Péter	9	7,5	83,33%
13. Bene János	3	2	66,66%
14. Csóti József	1	1	100,00%
15. Horváth József	2	1	50,00%
	88	54,5	61,93%

ma. Két csapatban játszottak: Erős Pál 21 (16,5 pont), Rév Miklós 20 (12,5 pont), Nemes György 19 (13 pont), Lévai József 19 (9,5 pont), Voján István 18 (14,5 pont).

1986-ban különösen az első csapatra vár nehéz feladat, bent maradni az első osztályban! Jó lenne végre nem „átszálló jegyet” váltani. Kötelező lesz két ifi versenyző szerepeltetése is. Ez nehéz feladatot ró ránk, de ez a fejlődés útja!

Molnár István
edző

JÁTSZÁL VELÜNK!

Kedves Játékos Olvasónk!

Játszál velünk címmel új sorozatot indítunk újságunkban.

Negyedévenként egy kérdés-csoportot jelentetünk meg, a rákövetkező hónapban pedig ismertetjük a helyes választakat és a megfejtők névsorát.

Aki egész évben játszik velünk, és minden kérdésre helyesen válaszol, azok között az év végén ajándéktárgyakat sorolunk ki.

A megfejtéseket a következő címre kérjük: 1146 Budapest XIV., Május 1. utca 47. Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének Braille Könyvtára.

Minden Kedves Játékosunknak jó szórakozást és sikeres megfejtést kívánunk.

FIGYELEM!
JÁTSZÁL VELÜNK!
ÚJ SZOROZAT!

Feleljünk a kérdésekre hatbetűs szavakkal! Ha jó választ adunk, a felelet első betűit összeolvasva egyik költőnk nevét és versének címét kapjuk meg.

Újat alkot
Nem jár még iskolába
Mesebeli ló
Kézimunkázik
A beteget ellátta
Vegyí elem
Királyok lakása
Nem emberi eredetű
Hangos mulatozás
Mezőgazdasági munkát végez
Hangosan sír
Fiatal emberek, régiesen
Ide—oda megy
Tanintézet
Azonnal el kell valamit intézni
A zene ütemére mozog
Könyörögve kér
Viszont eladó

Kuminka Györgyné

KILÉPÉS ELŐTT

A Vakok Általános Iskolája részére készített osztályfőnöki tantervben már hatodik osztálytól kezdve szerepel a pályaválasztás témája.

A jelenlegi két nyolcadik osztály már két esztendővel ez előtt részletes tájékoztatást kapott dr. Molnár Katalintól a vak értelmiségiék életviteléről, munkalehetőségeiről. Az előadó bemutatta a Fővárosi Kéfe- és Seprűgyártó Vállalat tevékenységét, beszélt a dolgozók részére nyújtott szolgáltatásokról is. Egy évvel később, a VGYOSZ képviselőjében Gerdelics Ferenc és Nyúl Győző beszélgetett el a csoport tagjaival. Ismertették a szövetség sokrétű feladatait, válaszoltak a kíváncsi kérdésekre.

A megszerzett ismeretek bővültek az állampolgári ismeretek tanóráin is, ahol mélyrehatóan megvitatjuk a speciális vakügyi kérdéseket, a tanulók elsajátítják a szükséges tudnivalókat.

Hatodik osztályos korában csak kevés gyerek tudta megmondani, hogy milyen pályára készül. Képtelen ötleteket hallhattunk: volt, aki szakács akart lenni. Évek során tudatosodott bennük, hogy szűkösek a vakok számára biztosított lehetőségek.

Nyolcadik osztályra már reális elképzelések születtek.

A VIII. a. osztályból: Bacsa Erzsébet és Hegedűs István a szegedi Tömörkény Gimnázium tanulója lesz. Zsolnai László a soproni Berzsenyi Gimnáziumba, Kiss Zoli pedig a fővárosi Kölcsey Gimnáziumba jelentkezett. Csizmazia Rafael felvételt nyert a XIX. kerületi Landler Gimnáziumba. Magyar

Csaba sikeres felvételi után a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola zongora és orgona tanszakán folytatja tanulmányait. Halmi Aranka és Kuti Zoltán a XIV. kerületi Dolgozók Gimnáziumának kihelyezett osztályában tanul tovább. Jakubecz Feri, szülei segítségével, munkát keres a hernádi termelészövetkezetben.

A VIII. b. osztályban is hasonló a kép: Kopasz Attila, Major Krisztina és Putz István a fővárosban (Kölcsey, Teleki és Dózsa gimnázium), Petkó Melinda pedig tatán folytatja középiskolai tanulmányait. Ferenczi Angéla és Jeney Erzsébet a Dolgozók Gimnáziumának kihelyezett osztályában tanul tovább. Kövesdi Zsolt és Pilán Gábor zongorahangoló szeretne lenni. Smidt Zsolt haza megy Maklárra, és Egerben kíván telefonkezelőként elhelyezkedni.

E sorok olvasásakor talán hitetlenkedünk, vajon ezek a gyerekek megérdemlik a középiskolai felvételt?

Az évek során bebizonyították, hogy képesek nagyon jó teljesítményekre. Az átlagnál aktívabbak, lelkesebbek, a Homérosz Kórus tagjai, és bekapcsolódtak a sportkör munkájába is. Az alapok megnyugtatóak, csak őrizték meg jó tulajdonságaikat, és fejlesszék tovább képességeiket.

Örvendetes tény, hogy a megszokott Teleki Blanka mellett más középiskolák is megnyitották kapuikat tanulóink előtt.

Bízunk abban, hogy az „úttörők” jó hírnevet szereznek iskolánknak. E kedvező képet ne árnyékolja be semmi!

Házasság céljából szeretnék megismerni 18—25 év közötti vak vagy gyengénlátó leánnyal. Én 27 éves vagyok, hegesztőként dolgozom. Címem: Sass Imre, 5100 Jászberény, Neszür utca 49.

*

Kétszobás, 65 m²-es, összkomfortos, erkélyes, telefonos lakásomat (iskola öt percre) elcserélném hasonló méretű, dél—nyugati fekvésű, zöldövezeti telefonos lakásra. Cím: Molnár György, XIV., Thököly út 80. sz. I. e. 1. a. Telefon: 415-394

*

30 éves, jól kereső szakmunkás házasság céljából megismerni 20—25 év közötti vak vagy gyengénlátó leánnyal. Fényképes levelet „Virág '86” jeligére a szerkesztőségbe.

*

Jugoszláviában élő, 33 éves, vak sorstársnő pontírásban szeretne levelezni korban hozzáillő férfiakkal. Cím: Csőr Erzsébet, 24 321 Mali Igyos, Kiss Ferenc utca 38. Jugoszlávia.

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

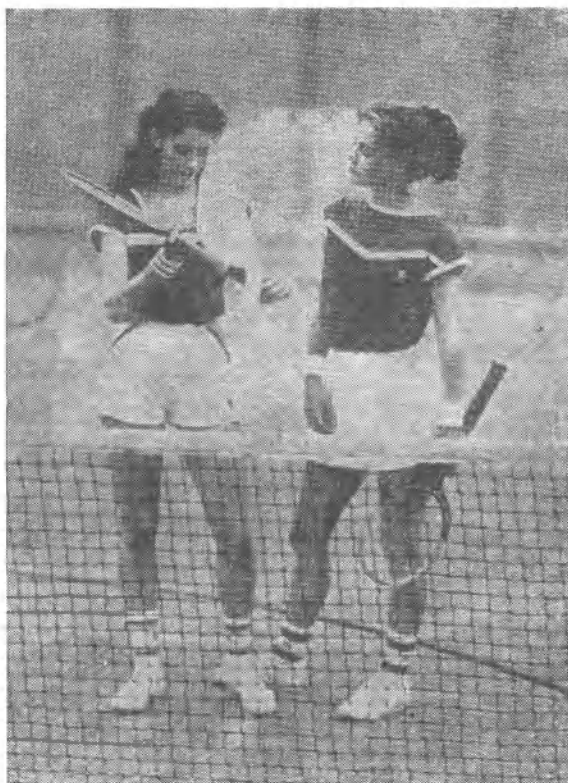
	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	1
	MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL	2
	KITÜNTETÉSEK	4
	ELÉGVE HAGYNI MÉLY NYOMOKAT	4
	TANULJUNK HÁZTARTÁST	5
	KÖZLEMÉNY	7
	GYALOGOS KÖZLEKEDÉSI TESZT VAKOK RÉSZÉRE	7
	A VAKVEZETŐ KUTYÁVAL KÖZLEKEDŐK	
	ÚJJÁSZÜLETŐ ÖSSZEFOGÁSÁRÓL	8
	KÜZDELEM AZ ÉLETÉRT	9
<i>Ifj. Kovács Vendel:</i>	VAK SZERZŐK ELBESZÉLÉSEI	11
<i>Ifj. Kovács Vendel:</i>	SANYÓNÉ BÁTORSÁGA	
	VALLOMÁS	13
<i>Ihász-Kovács Éva:</i>	VAK KÖLTŐK VERSEI	
	KÉP ÉS VÍZIÓ	13
	KVASZNAHORKA BÜSZKE VÁRA	14
	„MEG” HALLJUK AZ ÁLLATOKAT	17
<i>Görgényi Miklós:</i>	MOON ÍRÓGÉP	17
<i>Görgényi Miklós:</i>	A MEGÚJULT HANGLEMEZ III.	13
<i>Jordan Mladenov:</i>	TIZENKÉT MERÉSZ EMBER	20
<i>Hirth Ignác:</i>	EGY JUBILEUM KAPCSÁN	22
	BESZÁMOLÓ AZ 1985. ÉVI	
	SAKK CSAPATBAJNOKSÁGRÓL	23
	JÁTSZÁL VELÜNK	25
<i>Kuminka Györgyné:</i>	KILÉPÉS ELŐTT	26
	HIRDETÉS	27

*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR
VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P I R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E - A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA
FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ
FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR
SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF
FOTÓ: HOLLÓSY ZOLTÁN
KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

60 2619 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor vezérigazgató
ISSN 0209—6765

10 féle **COM PALEX**
teából válogathat

